

**Høgskolen
i Innlandet**

Rena

Tuva Dahlheim, Henning Aune & Kjersti Malo Dyb

Masteroppgave

**Når politisk debatt blir til trusler og hets:
Hva forklarer den rapporterte økningen?**

**When political debate becomes hate speech:
What explains the reported increase?**

Master i offentlig styring og ledelse
MPABR4901

2024

Innholdsfortegnelse

<i>Sammendrag</i>	4
<i>English summary</i>	5
Kapittel 1: Innledning	6
<i>Bakgrunn og aktualitet</i>	6
<i>Hensikten med studien</i>	7
<i>Presentasjon av problemstillingen</i>	8
<i>Litteraturstudiets forskningsdesign</i>	8
<i>Avgrensning</i>	9
Kapittel 2: Teoretiske tilnærminger	11
<i>Gap-perspektivet</i>	11
Ytringsfrihet.....	12
Formelle normer	12
Uformelle normer	13
Gapet mellom formelle og uformelle normer	14
<i>Demografiperspektivet</i>	15
Alder og personlig utvikling	15
Kjønn	16
Kunnskapsnivå.....	17
Betydningen av demografiske endringer	18
<i>Sosiale medier-perspektivet</i>	19
Ytringsplattform	19
Ekkokammer og polarisering	20
Oppsummering: Sosiale medier som ytringsplattform.....	21
<i>Oppsummering av teoretisk tilnærming</i>	21
Kapittel 3: Metode	22
<i>Valg av metode</i>	22
<i>Litteraturstudie som metode</i>	22
<i>Systematisk tilnærming</i>	23
<i>Fordeler og ulemper med litteraturstudie</i>	24
<i>Systematisk litteratursøk</i>	24
Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	26
Vurdering av kriteriene	27
Søkemotorer	28
Søkeord og søkestrategi.....	29
Manuelle søk i referanselister	31
Flytskjema	31
<i>Validitet og reliabilitet</i>	33
Studiens validitet.....	33

Studiens reliabilitet	34
Kapittel 4: Kartlegging av fenomen.....	36
<i>Hva er rapportert om trusler og hets mot politikere i Norge?.....</i>	36
Rapport publisert av Politihøgskolen.....	37
Rapport publisert av Senter for ekstremismeforskning	38
Rapport publisert av Kommunesektorens organisasjon.....	39
<i>Myndighetenes økte fokus.....</i>	41
<i>Konsekvensene av utviklingen</i>	42
Kapittel 5: Resultater	44
<i>Gap-perspektivet.....</i>	44
Formelle normer	44
Uformelle normer	45
Utvikling av gapet.....	46
<i>Demografiperspektivet</i>	47
Alder	47
Personlighet	49
Kjønn	50
De aktive nettdebattantene.....	52
Demografiens påvirkning	53
<i>Sosiale medier-perspektivet.....</i>	54
Ytringsplattform	55
Forsterkede effekter	56
Sosiale mediers påvirkning	60
<i>Oppsummering av resultatene</i>	61
Kapittel 6: Diskusjon	63
<i>Gap-perspektivet.....</i>	63
<i>Demografiperspektivet</i>	65
<i>Sosiale medier-perspektivet.....</i>	68
<i>Samspelet mellom perspektivene</i>	70
Kapittel 7: Konklusjon.....	72
Bibliografi	74
Vedlegg 1: Tabell over artikler fra litteratursøk.....	81
Vedlegg 2: Søkehistorikk.....	88

Sammendrag:

Forfattere: Tuva Dahlheim, Henning Aune og Kjersti Malo Dyb

Tittel: Når politisk debatt blir til trusler og hets: Hva forklarer den rapporterte økningen?

Det er gjennomført flere undersøkelser med norske politikere de siste årene som kartlegger deres opplevelse av trusler og hets, hvor det er rapportert en økning i tilfeller av trusler og hets mot politikere i Norge. Et grunnleggende fundament i et velfungerende demokrati er et trygt og anstendig debattklima med toleranse for ulike meninger. Det skal være rom for å ytre sine meninger, og i prinsippet skal det være akseptabelt å ytre seg uten å bli sensurert eller frykte represalier. Vi ønsker å undersøke de bakenforliggende årsakene til den rapporterte økningen gjennom følgende problemstilling:

Hva kan bidra til å forklare den rapporterte økningen av trusler og hets rettet mot politikere?

For å besvare denne problemstillingen har vi valgt å gjennomføre en litteraturstudie. Vi har utviklet tre teoretiske perspektiver som vi vil benytte for å besvare vår problemstilling.

Perspektivene er *gap-perspektivet, demografiperspektivet og sosiale medier-perspektivet.*

Gap-perspektivet viser til gråsonen mellom formelle- og uformelle normer når det gjelder hva som er akseptabelt å ytre. Demografiperspektivet viser til den demografiske sammensetningen både på avsender- og mottakersiden. Sosiale medier-perspektivet forklarer hvordan effekter for meningsdannelse blir påvirket av sosiale medier, hvordan de påvirker mottakersiden og hvordan dette kan påvirke avsenders tilbøyelighet for å fremsette trusler og hets.

Basert på våre funn har vi avdekket hvordan perspektivene kan påvirke den rapporterte økningen, og hvordan de påvirker økningen i samspill med hverandre. Det kan være verdifullt å kjenne til hvordan endringer i perspektivene påvirker den rapporterte økningen, for å kunne iverksette forebyggende tiltak for å opprettholde de demokratiske verdiene i det norske samfunnet. Konsekvensene av at politikere slutter å engasjere seg kan føre til at demokratiet blir svekket.

Emneord: trusler, hets, politikere, sosiale medier og ytringsfrihet

English summary:

Authors: Tuva Dahlheim, Henning Aune and Kjersti Malo Dyb

Title: When political debate becomes hate speech: What explains the reported increase?

Several surveys have been conducted with Norwegian politicians in recent years that map their experience of threats and harassment. These surveys report an increase in cases of threats and harassment against politicians. The cornerstone of a well-functioning democracy is a safe and decent debate climate with tolerance for different opinions. There should be room to express one's opinions, and it should be acceptable to express oneself without being suppressed or fearing repercussions. We want to investigate the underlying reasons for the reported increase through the following research question:

What can help explain the reported increase in threats and hate speech directed at politicians?

To answer this research question, we have chosen to conduct a literature review. We have developed three theoretical perspectives that we will use to answer our research question. The perspectives are *the gap perspective, the demographic perspective, and the social media perspective*.

The gap perspective refers to the grey area between formal and informal norms when it comes to what is acceptable to express. The demographic perspective refers to the demographic composition of both the transmitter and the recipient side of threats and harassment. The social media perspective explains how opinion formation is affected by social media and addresses how it affects the receiving and transmitting side of threats and harassment.

Based on our findings, we have uncovered how the perspectives can affect the reported increase, and how they affect the increase in interaction with each other. It may be valuable to know how changes in perspectives affect the reported increase, to be able to implement preventive measures to maintain the democratic values. The consequences of politicians ceasing to get involved can lead to a weakening of democracy.

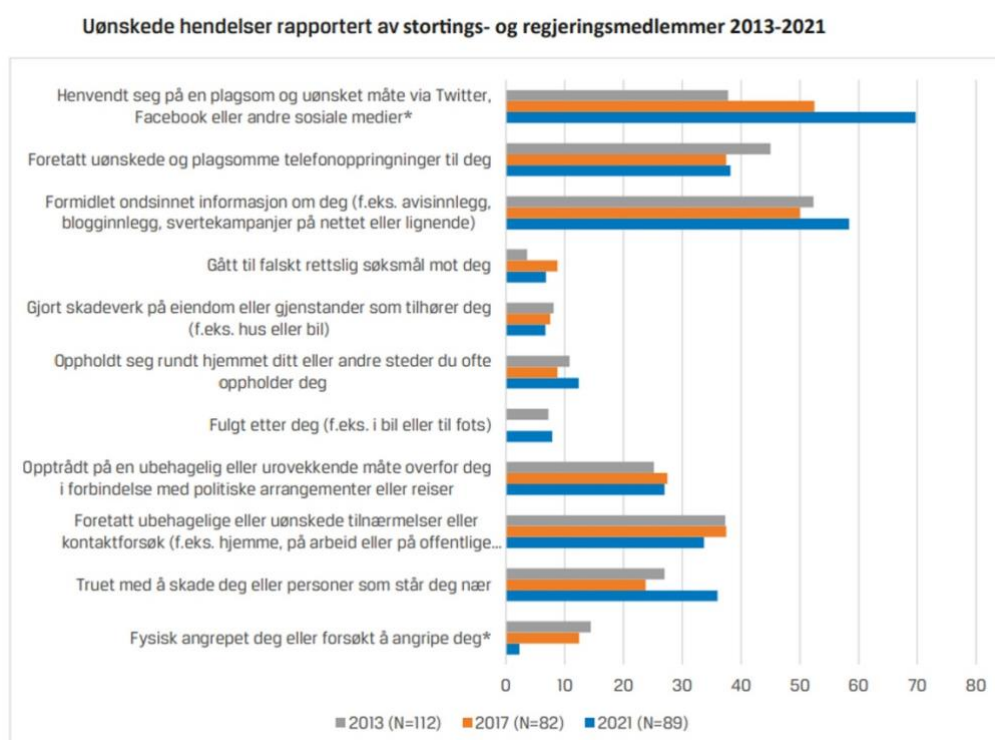
Index terms: threats, hate speech, politicians, social media, freedom of expression

Kapittel 1: Innledning

Bakgrunn og aktualitet

De siste årene er det registrert en økning i antall rapporterte tilfeller av trusler og hets mot norske politikere. Denne oppgaven forsøker å finne svar på hvorfor det er en registrert økning. Den spør altså etter hvilke faktorer som bidrar til at antallet *rapporterte* tilfeller øker.

Politihøgskolen (PHS) har gjennomført en spørreundersøkelse blant medlemmer av Stortinget, Regjeringen, sentralstyrene i partiene og ungdomspartiene i 2013, 2017 og 2021. Resultatene viser en økning i tilfeller av uønskede hendelser, spesielt når det gjelder direkte eller indirekte trusler om å skade politikeren eller personer som står han/henne nær (Bjørgo, Thomassen, & Strype, 2021). I 2021 svarte hele 87% av respondentene at de hadde blitt utsatt for en eller flere uønskede hendelser. I tillegg viste undersøkelsen at andelen rapporterte tilfeller av uønskede hendelser gikk fra i underkant av 40% i 2013 til over 50% i 2017. I 2021 var andelen ca. 70% (Bjørgo, Thomassen, & Strype, 2021).

Figur 1: Oversikt over uønskede hendelser rapportert av stortings- og regjeringsmedlemmer 2013-2021 (Bjørgo, Thomassen, & Strype, 2021)

Senter for ekstremismeforskning (C-REX) gjennomførte i 2020 en spørreundersøkelse om trusler, hatefulle ytringer og andre plagsomme henvendelser blant norske lokalpolitikere. Dette var på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). I denne undersøkelsen kom det fram at over 50% av lokalpolitikere hadde opplevd trusler, hatefulle ytringer og andre plagsomme henvendelser.

Utviklingen har bidratt til å skape frykt og utrygghet blant de som har blitt utsatt for trusler og hets. Videre ser vi at denne utryggheten gjør at noen politikere velger å trekke seg fra politikken, eller vegrer seg for å ytre sine politiske meninger. Ifølge PHS sin rapport fra 2021, *Trakassering og trusler mot politikere*, svarte ca. 20% av sentralstyremedlemmene at den største konsekvensen var at de unnlot å engasjere eller uttale seg i en spesifikk sak eller saksfelt i frykt for etterspill (Bjørge, Thomassen, & Strype, 2021). Det at viktige stemmer ikke lenger tør å ytre seg vil være en direkte trussel mot våre demokratiske prosesser.

For å ivareta et sterkt demokrati er vi avhengig av at politikere stiller opp på vegne av befolkningen, at de står opp og forvalter våre verdier etter samfunnets interesser. Konsekvensene av trusler og hets rammer ikke kun politikeren selv, den rammer også familie, nærmiljø, lokalsamfunn, kommunestyre og lokalt partilag (Ipsos, 2020). Dette rammer med andre ord våre grunnleggende demokratiske prinsipper. Dersom politikere avstår fra å delta i politiske debatter i frykt trusler og hets, kan «ytringsfriheten drepe ytringsønsket» (Ipsos, 2020, s. 75).

Hensikten med studien

Hensikten med denne studien er å undersøke de bakenforliggende årsakene til den rapporterte økningen av trusler og hets mot politikere, og vurdere hvordan de påvirker den rapporterte økningen. Den rapporterte økningen kan skyldes to forhold; det kan enten skyldes at økningen i omfanget er reelt, eller at flere rapporterer om slike hendelser uavhengig av endringer i omfanget. Trusler og hets mot politikere er et dagsaktuelt tema som ikke bare er viktig å rette søkelyset mot for å beholde mangfoldet av politikere i Norge, men også for å sikre rekruttering i fremtiden. Politikere opplever stadig et økende press og negative ytringer. Trusler og hets kan variere i form av alvorlighetsgrad, i tillegg til at konsekvensene for politikeren som utsettes for dette kan variere.

Presentasjon av problemstillingen

Problemstillingen for denne studien er:

Hva kan bidra til å forklare den rapporterte økningen av trusler og hets rettet mot politikere?

Med *rapporterte* menes i denne studien politikernes selvrapportering i forbindelse med undersøkelser i forskningsøyemed.

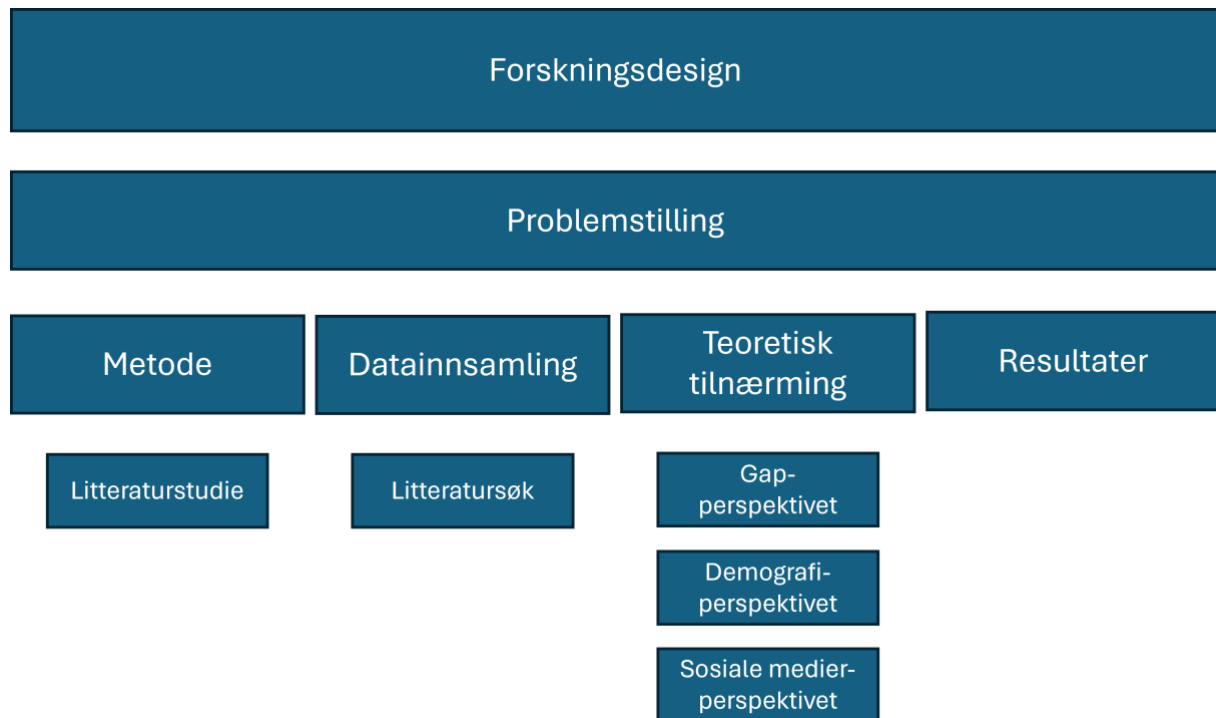
Problemstillingen kan forklares ut ifra flere sider. Ettersom den inneholder elementene *trusler og hets*, og *politikere*, kan vi si at den består av en avsenderside og en mottakerside. Det kan være forhold på begge sider som påvirker den rapporterte økningen. På avsendersiden kan det være at flere er tilbøyelige til å ytre trusler og hets ovenfor politikere, mens det på mottakersiden kan være forhold som har medført økt rapportering av trusler og hets. Den rapporterte økningen kan også skyldes forhold som ligger midt imellom begge sidene; at det kan være tilrettelagt i større grad for ytre egne meninger, eller bedre rutiner for rapportering av slike hendelser.

Litteraturstudiets forskningsdesign

Et forskningsdesign er en overordnet plan for studien, og et rammeverk for innsamling og analyse av data. Det er viktig å ha kunnskap om ulike forskningsdesign for å velge riktig design til studien. Det eksisterer en rekke ulike undersøkelser innenfor forskningsdesign, men de mest vanlige er eksplorative-, deskriptive- og kausale undersøkelser. Vi har valgt sistnevnte undersøkelse, som innebærer at man forsøker å finne årsaker ved å avdekke effektene. «Årsak beskriver forholdet der en virkning (effekt) er en direkte konsekvens av en eller flere årsaker...» (Oppen, Mørk, & Haus, 2020, s. 49).

Det er avgjørende å kjenne til temaet, og kunne identifisere og velge noen variabler som sannsynligvis påvirker årsaken. Det er ikke mulig å velge absolutt alle variablene, så variablene må avgrenses til kun noen utvalgte. Det er derfor ikke sikkert at vi kan konkludere med kausalitet, selv om vi kan påvise sammenhenger (Oppen, Mørk, & Haus, 2020).

Vi har utarbeidet tre perspektiver som vi benytter som uavhengige variabler for å forklare vår avhengige variabel, som er den rapporterte økningen av trusler og hets mot politikere. De uavhengige variablene er gap-perspektivet, som omhandler forskjellen mellom formelle- og uformelle normer. Demografiperspektivet, som omhandler demografiske endringer hos mottaker og avsender, og sosiale medier-perspektivet, som vil undersøke hvorvidt sosiale medier har en effekt på den økte rapporteringen.

Figur 2: Studiens forskningsdesign

Avgrensning

I denne studien har vi valgt å undersøke hvordan de tre overnevnte, uavhengige variablene påvirker den rapporterte økningen av trusler og hets mot politikere. Det kan være flere andre variabler som kan påvirke den rapporterte økning, men det ville blitt for omfattende å undersøke flere. Vi anser de tre perspektivene som de mest relevante variablene når vi skal forsøke å avdekke årsaker til den rapporterte økningen av trusler og hets.

Videre har vi valgt å avgrense terminologien i oppgaven. Vi har valgt å benytte begrepet *trusler og hets* som en samlebetegnelse. Slik vi tolker begrepet vil det omfatte alt fra mindre alvorlige tilfeller av hets, til straffbare trusler. Uavhengig av om ytringen er straffbar eller

ikke så legger vi til grunn at den kan ha et potensiale til å påvirke enkeltindivider i utførelsen av sitt politiske verv. Videre i oppgaven vil vi derfor ikke skille mellom begreper med mindre dette er spesifisert i våre funn. Begrepet vil derfor omfatte følgende; hatefulle ytringer, trusler, sjikane, verbal vold, trakassering, plagsomme henvendelser og annen utilbørlig ytring rettet mot politikere.

Vi har også valgt å avgrense studien til å se på politikere som gruppe, uavhengig av politisk nivå. Med dette skiller vi derfor ikke mellom ungdomspolitikere, lokalpolitikere, politikere på Stortinget eller i regjering.

Kapittel 2: Teoretiske tilnærminger

Hensikten med dette kapittelet er å etablere et teoretisk rammeverk for å forklare de bakenforliggende årsakene til den rapporterte økningen i tilfeller av trusler og hets mot politikere. Vi har utarbeidet tre perspektiver som vi ønsker å forklare vår problemstilling med; (1) Gap-perspektivet, (2) Demografiperspektivet og (3) Sosiale medier-perspektivet. De ulike perspektivene benyttes til å forklare rammene for debatten, involverte aktører og kanalene som benyttes.

Et viktig prioriteringsområde fra myndighetene sin side de senere årene har vært å øke kunnskapen om ytringsfrihet, og blant annet trusler og hets. Noe av det grunnleggende i et velfungerende demokrati er et trygt og anstendig debattklima med toleranse for ulike meninger. Som et ledd i denne satsningen ble regjeringens strategi mot hatefulle ytringer lansert høsten 2016 og i 2020 ble den nye Ytringsfrihetskommisjonen presentert av regjeringen (Ipsos, 2020).

Trusler og hets mot politikere er også fremhevet som en alvorlig utfordring for demokratiet i Politiets sikkerhetstjeneste (PST) sin nasjonale trusselvurdering. Et trygt offentlig og politisk ordskifte er viktig, både for å beholde dagens politikere og for å rekruttere nye (Ipsos, 2023). I tillegg ga Riksadvokaten i 2021 sentrale føringer om at trusler og hets, spesielt rettet mot politikere og samfunnsdebattanter, skal vies særskilt oppmerksomhet (Riksadvokaten, 2021).

Gap-perspektivet

I Norge styres samfunnet gjennom demokrati. Demokrati betyr folkestyre. Politikerne representerer folket, og treffer beslutninger for samfunnets beste. Dette er lovfestet i Grunnlovens § 49 hvor det står at «Folket utøver den lovgivende makt ved Stortinget [...]». (Krane M. , 2024).

Demokrati er en kontinuerlig prosess som er avhengig av at borgerne er aktive når det gjelder å bruke stemmeretten. Det er viktig at borgerne lytter til og ytrer seg i politiske diskusjoner, og engasjerer seg i partier og deres politikk, for at demokratiet skal fungere (Hansen, 2021). Individets grunnleggende rettigheter, som for eksempel ytringsfrihet, er også vernet i Grunnloven. Av Grunnlovens § 100 fremgår det blant annet at «Ytringsfrihet bør finne sted»

og at «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale» (Grunnloven, 1814).

Ytringsfrihet

Anine Kierulf definerer begrepet ytringsfrihet som «friheten til å gi uttrykk for det du mener» (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022, s. 15). Det følger to typer friheter med ytringsfrihet; både positiv og negativ frihet. Den positive friheten skal sikre at individene kan leve sitt eget liv i tråd med egne verdier, mens den negative friheten viser til at det ikke skal være hindringer for, eller fare for statlige inngrep, ved kritiske ytringer (NOU, 2022).

Ytringsfriheten er et viktig virkemiddel for å sikre og tilrettelegge for en aktiv og kritisk meningsdannelse i det offentlige rom, for å sikre mangfoldet av ytringer (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). Ytringsfriheten er en av de mest omdiskuterte rettighetene i samfunnet, og hvor reguleringen av dens grenser står sentralt.

En av årsakene til at ytringsfriheten er omdiskutert er at den involverer to aktører; en avsender- og en mottakerside, hvor hensynet til begge sidene skal ivaretas. Selv om det skal være frihet til å ytre sine meninger, er det likevel behov for å regulere ytringene gjennom formelle- og uformelle normer.

Formelle normer

Ytringsfriheten reguleres juridisk i form av formelle normer, og det er flere aktuelle bestemmelser i straffeloven som bidrar til å regulere den. Under følger eksempler på bestemmelser som kan komme til anvendelse; dersom en ytring er truende kan straffeloven §§ 263 og 264 anvendes, mens dersom den er hatefull kan § 185 vurderes. Dersom en ytring fremsettes offentlig og oppfordrer til en straffbar handling kan straffeloven §183 anvendes, mens en ytring som fremsettes på en skremmende, plagsom eller hensynsløs måte kan omfattes av straffeloven § 266. Dersom ytringen krenker privatlivets fred, også gjennom bilder, videoer m.m., kan det være straffbart etter straffeloven § 267 (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2024).

I 2015 trådte en ny straffelov i kraft. I den nye utgaven ble en rekke begreper tilpasset dagens terminologi, og et eksempel på dette er endringen i § 185 om hatefulle ytringer. Endringen

innebar kun en presisering av ordlyden for at den skulle bli enklere og mer presis (NOU, 2022). Det er domstolene som til slutt vurderer straffbarheten av en ytring, basert på straffeloven og rettspraksis fra tilsvarende saker. At ordlyden ble endret for å fremstå enklere og mer presis vitner om at det ikke er en tydelig grense på hvor grensene går for hva som er straffbart å ytre, men at det er flere omstendigheter som kan påvirke dette. En av omstendighetene kan være de uformelle normene.

Uformelle normer

Uformelle normer er et fenomen som eksisterer i alle kulturer og samfunn. De kan sees på som kjøreregler som beskriver hvordan man skal opptre eller oppføre seg i et samfunn, og fungerer som en sosial kontroll. Slike normer er nødvendigvis ikke noe vi har et bevisst forhold til, men som utvikles gjennom interaksjon og deltakelse i samfunnet. Uformelle normer kan variere mellom ulike kulturer, ulike samfunn og ulike grupper innad i samfunnet. De utvikler seg i takt med samfunnsutviklingen. Det som ble ansett som akseptabelt for 10 år siden er nødvendigvis ikke ansett som like akseptabelt i dag. De uformelle normene kan bidra til en felles identitet blant samfunnets medlemmer, men også utenforskap i tilfeller hvor medlemmene ikke har innordnet seg etter gjeldende normer (Haugseth & Tjora, 2023).

Noen av faktorene som påvirker utviklingen av de uformelle normene er befolkningens demografi når det blant annet gjelder alder og kjønn, utdanningsnivå og økt globalisering. Disse faktorene er med på å forme enkeltindivider og grupper i et samfunn, og det vil naturligvis bidra til et bredt spekter av ulike normer med store kontraster. Det vil si at en ytring kan oppfattes svært ulikt, og kan oppleves som støtende for en mottaker selv om dette ikke var intensjonen til avsender. Med et bredt spekter av normer er det grunn til å anta at terskelen for hva som anses som akseptabelt å ytre er lavere i dag enn tidligere, i den hensikt å inkludere alle.

Et fenomen som kan oppstå dersom den sosiale kontrollen blir for sterk, og personer ikke får utløp for sine ytringer, er at det kan bygge seg opp en frustrasjon over tid. Når frustrasjon bygger seg opp og trykket øker, kan det til slutt utløse en «eksplosjon». Med eksplosjon mener vi her at ytringer kan gå fra å være lovlige til straffbare. Dette fenomenet kalles *trykkokerteorien*, og understøtter viktigheten av et tilstrekkelig ytringsrom (Amankwah, 2021).

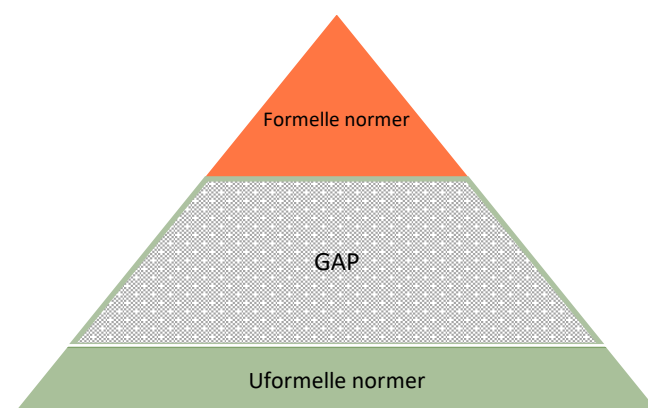
Et fenomen som kan oppstå ved svak sosial kontroll er at det legges til rette for at personer får utløp for sine ekstreme holdninger og ytringer, og at de kan oppfattes som akseptable å uttrykke. På sikt kan ekstreme holdninger og ytringer bli mer normalisert, og føre til at flere deler de samme, ekstreme holdningene. Dette kalles *smitteteorien* (Amankwah, 2021).

Uavhengig av svak eller sterk sosial kontroll, kan *taushetsspiralen* forklare i hvilken grad mennesker er tilbøyelige til å ta del i andres meninger for å tilpasse seg de uformelle normene. Fenomenet går ut på at dersom man opplever at man har en mening som er i mindretall, så vil viljen til å ytre seg svekkes jo sterkere denne opplevelsen er. Studier omkring politisk meningsdannelse har vist at individer vil støtte seg til flertallet og deres mening, fremfor å ytre sine egne meninger i frykt for utestengelse (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022).

Gapet mellom formelle og uformelle normer

Mellom de formelle- og uformelle normene vil det oppstå en gråsoner, eller et gap, mellom hva som er juridisk straffbart å ytre og hva som anses som akseptabelt å ytre. Dette gapet kan forklares ut fra to effekter som kan bidra til å belyse den rapporterte økningen av trusler og hets mot politikere. En effekt er at avsender kan føler seg friere til å ytre seg, mens en annen effekt er at mottaker kan ha blitt mer sensitiv ovenfor avsenders ytring.

Vår hypotese er at gapet har blitt større som følge av samfunnsutviklingen.

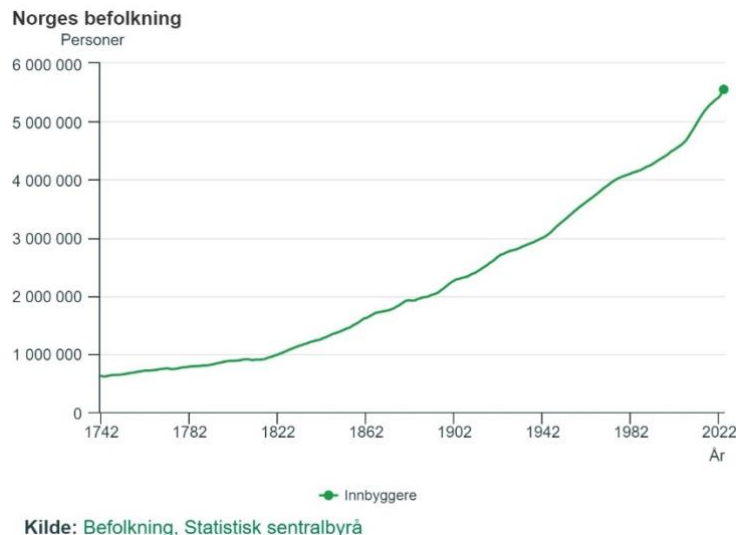

Figur 3: Illustrasjon av gap-perspektivet

Demografiperspektivet

Demografi er den statiske beskrivelsen og analysen av befolkningen i et samfunn. Den demografiske utviklingen kan være viktig å analysere av flere årsaker. Demografisk forskning kan blant annet bidra til ny kunnskap som blant annet kan underbygge velferdspolitikken planlegging (Statistisk sentralbyrå, 2024). Det gir oss et innblikk i hvordan befolkningen utvikler seg og hvordan dette påvirker samfunnet. Noen eksempler på demografiske faktorer befolkningsvekst, alder, kjønn og utdanningsnivå.

Analyse av den norske befolkningsveksten viser at befolkningstallet stadig øker. I 1982 var befolkningstallet i Norge rett over 4 millioner, og i 2013 bikket tallet 5 millioner. I 2023 var tallet over 5,5 millioner mennesker (Statistisk sentralbyrå, 2024).

Figur 4: Graf som viser Norges befolkningsvekst fra 1743 til 2022

Alder og personlig utvikling

Den norske befolkningen blir stadig eldre, og de eldste aldersgruppene får stadig flere medlemmer (Blix, Stalsberg, & Moholt, 2021). Forventet levealder er høyere enn noen gang (Sønstebo, 2020). I årene framover vil lavere folkevekst og en stadig eldre befolkning prege befolkningsutviklingen i Norge. Om mindre enn 30 år vil det dø flere enn det fødes årlig, som betyr at innvandring alene vil sørge for at befolkningen fortsetter å vokse (Statistisk sentralbyrå, 2022).

Med økt alder følger også en utvikling av individers personlighet, en utvikling som baserer seg på erfaringer. Når det forskes på personlighet brukes ofte femfaktormodellen, også kjent som *The Big Five*, som omfatter kategoriene åpenhet, planmessighet, ekstroversjon, medmenneskelighet og nevrotisme. Det eksisterer flere studier med funn om utvikling av personlighet basert på ulike opplevelser og erfaringer i livet (Holte, 2022).

Et annet funn som også kan påvirkes av alder og erfaring er fenomenet *conceptual relativism*, eller begrepsrelativisme, som innebærer at individer opplever verden i fundamentalt forskjellig og konstruerer sin egen realitet (Aune, 1987). Det kan for eksempel være at avsender og mottaker har ulike oppfatninger om hva som ligger i en ytring, som igjen kan forklare den subjektive opplevelsen rundt hvorvidt man har blitt utsatt for trusler og hets. Dette er nært beslektet til *begrepsvaliditet* som benyttes i kvantitativ metode, og som forklarer om graden av samsvar mellom det operasjonelle målet og det teoretiske begrepet som benyttes i undersøkelsen (Oppen, Mørk, & Haus, 2020).

Kjønn

Befolkningssammensetningen i et samfunn kan påvirke hvordan vi som samfunn ser på trusler og hets. Kjønnsbalansen påvirker uformelle normer og forventinger. Blant annet kan ulike kjønnsstereotyper ha ulike oppfatninger om hva som blir ansett som trusler og hets, og hva som ikke blir ansett som dette. Kjønnstereotypene kan ofte beskrive menn som store og sterke, mens kvinner ofte blir ansett som mindre og svakere.

En studie utført ved Oxford Universitetet i England har forsøkt å finne svar på hvorfor menn har en tendens til å utøve en mer krigersk atferd enn kvinner. På engelsk er dette kjent som *male warrior hypothesis*. Studien konkluderer med at menn er biologisk programmert til å være krigere, da de gjennom historien har vært født til å skaffe mat, reprodusere seg og beskytte sin familie. For å lykkes med dette har de kjempet seg gjennom ulike konflikter, noe som også har gitt økt status. Kvinner har på den andre siden utviklet en mer vennlig fremtoning som respons på trusler, for å beskytte sine barn (McDonald, Navarrete, & Van Vugt, 2012).

I vår moderne tid er ikke nødvendigvis en krigers respons funksjonell, og kan ofte virke mot sin hensikt. Menneskehjernen er formet slik at den fremhever konflikt med utenforstående. Evolusjonære forhold som naturlig seleksjon har likevel ført til at menns psykologi har

utviklet seg til å bli mer aggressiv, spesielt overfor andre menn, ifølge forskerne. Dette har også ført til at menn er mer tilbøyelig til å samarbeide, dersom de konkurrerer mot andre grupper. Disse funnene er gjort på tvers av forskjellige kulturer og tider (McDonald, Navarrete, & Van Vugt, 2012).

Tilgang til utdanning og kunnskap kan også påvirke omfanget av trusler og hets. Økt utdanning og kunnskap gir folk en forståelse av hva som er akseptabelt og ikke.

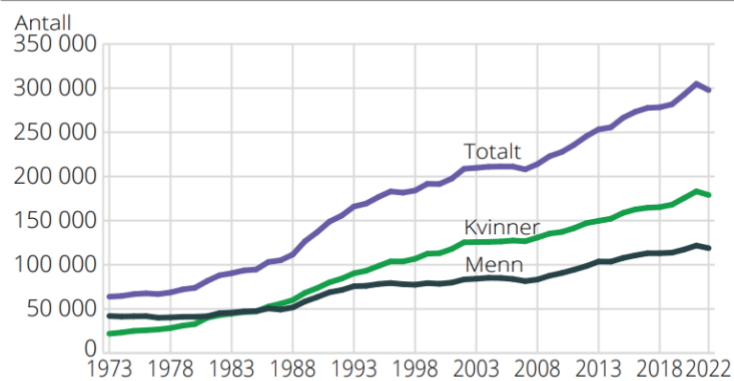
Kunnskapsnivå kan også påvirke selvinnsikten og bevisstgjøringen omkring konsekvensene av å ytre trusler og hets.

Kunnskapsnivå

Norge regnes for å være et av de mest likestilte landene i verden når det gjelder utdanning, men samtidig ser vi noen utfordringer knyttet til forskjeller i utdanningsnivået blant innbyggerne. Utdanningsnivået øker både blant kvinner og menn, samtidig som at forskjellene blir større da kvinners utdanningsnivå øker raskere enn menn (Dalen, 2024).

Høyere utdanning er viktig for det norske samfunnet, og vi har med tiden utviklet oss til å bli et kunnskapsamfunn. Dette er et resultat av at vi som samfunn i større grad verdsetter teoretisk kunnskap fremfor praktisk kunnskap. I 2023 hadde 37% av befolkningen i Norge høyere utdanning på universitets- og høyskole nivå (Statistisk sentralbyrå, 2024).

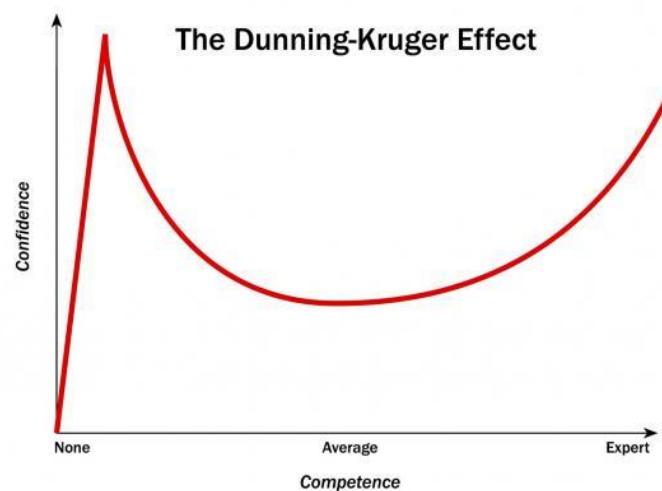
Studenter¹ i universitets- og høyskoleutdanning

¹ Studenter i universitets- og høyskoleutdanning i utlandet er ikke inkludert. Personer på doktorgradsprogram er ikke inkludert fra og med 2002. Mer informasjon: <https://www.ssb.no/utvvh/>

Figur 5: Graf som viser utviklingen av Norske borgere med universitets og høyskoleutdanning fra 1973 til 2022

En effekt som kan oppstå ved manglende kunnskap iblant annet debatter, er *Dunning-Kruger-effekten*. Effekten beskriver en form for kognitiv skjevhet som går ut på at personer med svake ferdigheter eller lavt kunnskapsnivå innen et område, mangler selvinnikt når det gjelder å se egen inkompetanse eller manglende kunnskap. Mangel på kompetanse gjør at de ikke forstår når de tar feil, eller at de ikke evner å se når andre personer gjør bedre vurderinger og valg enn dem selv. Gjennomgående for denne gruppen er at de ofte overvurderer eget kunnskapsnivå og egen innsikt. Dunning-Kruger-effekten viser at økende kompetanse ofte fører til økt forståelse for hvor lite man faktisk kan, og at kurven deretter gradvis vil snu, ved at ytterligere erfaring etter hvert gir en større opplevelse av forståelse (Dunning, 2011).

Figur 6: Grafen visualiserer Dunning-Kruger-effekten
(King, 2017)

Betydningen av demografiske endringer

Ulike demografiske forhold ved både avsender og mottaker kan påvirke hvordan trusler og hets oppfattes. Forholdene kan være individuelle basert på oppvekst og miljø, men kan også ha en biologisk forklaring. Slik det fremkommer ovenfor er det forskjell på hvordan de ulike kjønnene kan respondere i ulike situasjoner, som forklart i *male warrior-hypotesen*.

En av våre hypoteser er at det er demografiske endringer knyttet til mottakeren som gruppe som har resultert i økt sensitivitet ovenfor trusler og hets. En annen hypotese er at demografiske endringer ved avsender har medført en større tilbøyelighet til å ytre seg mer upolert.

Sosiale medier-perspektivet

Sosiale medier er digitale plattformer som er tilrettelagt for å skape sosiale nettverk og dele innhold (Aalen, 2015). Sosiale medier brukes blant annet av privatpersoner til å kommunisere med andre brukere, men de brukes også til nyhetsformidling, markedsføring, politiske ytringer og offentlig informasjon. Facebook er en av de største plattformene og har over en milliard aktive brukere på verdensbasis (Ortiz-Ospina, 2019).

Det første sosiale nettverket på internett kom allerede i 1997, men sosiale medier ble ikke tydelig definert før i 2007 (Aalen, 2015). Sentrale kjennetegn ved sosiale medier er at de eies av globale aktører, og brukes på tvers av landegrenser. De finansieres gjennom algorit mestyrt reklame. Gjennom sosiale medier kan enkeltpersoner kommunisere direkte og usensurert til et større publikum.

Ytringsplattform

Sosiale medier har endret måten vi kommuniserer på. Mange kan kjenne seg igjen i at sosiale medier kan gjøre livene våre enklere på mange måter, de kan åpne dører til ny informasjon, koble oss til mennesker som er langt unna og hjelpe oss til å være mer fleksible i ulike plattformer (Ortiz-Ospina, 2019). Samtidig har sosiale medier også blitt knyttet til flere negative konsekvenser som blant annet depresjon, angst, mobbing og hat. Undersøkelser viser at økt aktivitet på Facebook er knyttet til en økning i rapportert negativ psykisk helse (Ortiz-Ospina, 2019).

Sosiale medier har åpnet opp en arena for politisk deltakelse, og gjort det lettere for flere å engasjere seg og delta i demokratiske prosesser. Det er også registrert en økning av politiske kampanjer og protester, som også har fått en forsterket kraft gjennom sosiale medier. Siden brukerne kan velge sine informasjonskilder, kan internett og sosiale medier fremme et miljø der en innsnevret virkelighet blir vanligere og farligere (Dubois & Blank, 2018).

For å målstyre informasjon mot den enkelte bruker, og sikre gode brukeropplevelser, benyttes algoritmer. Algoritmer er programmerbar digital arkitektur som er designet for å organisere samhandling mellom brukere. Den er rettet mot systematisk innsamling, algoritmisk behandling, sirkulasjon og inntekstgenerering av brukerdata (Skau, 2022). Algoritmene bidrar

til at brukerne i større grad eksponeres for informasjon og kanaler basert på tidligere søk, uten at de har et bevisst forhold til dette.

Ekkokammer og polarisering

Det vil alltid være ulike effekter som påvirker individenes deltakelse og meningsdannelse i sosiale interaksjoner, også ved bruk av sosiale medier.

Ekkokammer

En effekt som kan forsterkes av sosiale medier ved at informasjon filtreres ved hjelp av algoritmer er *ekkokammer*. Ekkokammer er metaforisk terminologi brukt til å beskrive en situasjon hvor en person befinner seg i en slags boble hvor informasjon og egne idéer er ensidige, og hvor vedkommende blir isolert fra motstridende informasjon. Dette vil føre til et forsterket, unyansert bilde (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022).

Fenomenet kan oppstå i møter, forsamlinger og andre grupper hvor mennesker møtes fysisk, men også i grupper på sosiale medier. Sosiale medier har tilrettelagt for enklere kontaktetablering mellom personer som innehar samme verdier og normer, og hvor det raskt kan oppstå en form for konsensus innad i gruppa. Informasjon i en slik gruppe kan bli forsterket gjennom lik og gjentagende informasjonsdeling, som kan resultere i at oppfatningene som allerede eksisterer innad i gruppa blir forsterket (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022).

Polarisering

En annen nært beslektet effekt er *polarisering*. Polarisering er en prosess der avstanden mellom ulike grupper økes når deres meninger, holdninger eller synspunkter blir mer ekstreme. Dette kan fremprovosere en konfrontasjon (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). Dersom for eksempel nyheter blir presentert fragmentert og unyansert, kan det bidra til ulik virkelighetsoppfatning, som igjen kan forsterke polariseringen (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022).

Oppsummering: Sosiale medier som yringsplattform

Basert på det som kommer frem overfor er det flere effekter som påvirker menneskers meningsdannelse bevisst og ubevisst. Sosiale medier er ikke utelukkende en kanal for å etablere sosiale nettverk, men kan også forme våre oppfatninger og holdninger, i tillegg til å fungere som en lett tilgjengelig yringsplattform.

En hypotese er at sosiale medier forsterker eksisterende effekter for meningsdannelse. En annen hypotese er at sosiale medier senker avsenderens tilbøyelighet til å fremsette trusler og hets.

Oppsummering av teoretisk tilnærming

Slik det fremkommer av teorikapittelet har vi arbeidet ut fra tre ulike perspektiver som vi ønsker å benytte videre i studien for å undersøke hvilke mekanismer som kan bidra til å forklare den rapporterte økningen av trusler og hets mot politikere. *Gap-perspektivet* handler om gapet mellom hva som anses som en akseptert ytring og hva som er en straffbar ytring, og hvordan de uformelle normene regulerer ytringene i dette gapet. Demografiperspektivet søker å forklare den rapporterte økningen ved å undersøke demografiske forhold hos både avsender og mottaker, og hvilke variabler som påvirker hverandre. Det siste perspektivet er *sosiale medier-perspektivet* som handler om hvordan sosiale medier tilrettelegger for et friere og mer tilgjengelig yringsmiljø.

Figur 7: Illustrasjon av perspektiver mot økt rapportering

Kapittel 3: Metode

Hensikten med dette kapittelet er å beskrive metoden som er benyttet i denne studien. Dette for å vise hvordan vi har gått frem for å samle informasjon og analysere den. Innledningsvis i kapittel 1 gjorde vi rede for vårt forskningsdesign, og at vi ville benytte kausale undersøkelser for å besvare problemstillingen. Et forskningsdesign bidrar til å danne et rammeverk for hvordan problemstillingen kan besvares, mens metode beskriver teknikken for hvordan datamateriale samles inn og analyseres (Bryman, 2016).

Valg av metode

Eksisterende litteratur er et viktig bidrag i all forskning, og skal blant annet bidra til at forskeren innhenter nødvendig kunnskaper om sitt tema. Det er viktig å kjenne til hva som allerede er kjent, hvilke konsepter og teorier som er tilknyttet temaet og hvilke spenninger som foreligger i eksisterende litteratur (Bryman, 2016). Persson (2023) presiserer viktigheten av at all forskning skal føre til et selvstendig bidrag, og ikke kun være en oppsummering og gjentakelse av litteratur vi allerede kjenner til.

For å besvare denne oppgaven har vi valgt å gjennomføre en litteraturstudie. Metoden går ut på å benytte eksisterende litteratur, både fra kvalitativ og kvantitativ forskning, til å besvare vår problemstilling. Det er gjort flere undersøkelser tilknyttet norske politikere de siste årene som kartlegger deres opplevelse av trusler og hets. Dette datamaterialet er oppdatert så sent som i 2023, og vil derfor gjenspeile dagens bilde knyttet til omfanget av trusler og hets. Det er foreliggende også datamateriale tilbake fra 2013 som bygger på de samme undersøkelsene, og danner et sammenlikningsgrunnlag. På bakgrunn av dette var det ikke nødvendig å innhente eget forskningsgrunnlag.

Litteraturstudie som metode

Persson (2023) definerer litteraturgjennomgang som en systematisk gjennomgang av eksisterende forskning innenfor et spesifikt tema eller fagfelt. Dette skal danne et grunnlag og en kunnskapsdatabase som kan benyttes til å forklare det spesifikke temaet eller fagfeltet. Han beskriver videre at en litteraturgjennomgang skal gi en oversikt over forskningsmaterialet som foreligger for temaet, hvordan temaet er studert, hvilke funn som er avdekket og hvordan teorien har utviklet seg.

Et argument for vårt valg av litteraturstudie som metode ligger i vår problemstilling. Da vi har valgt å undersøke ulike variabler som kan forklare den registrerte økningen av trusler og hets mot politikere, var det naturlig å innhente tidligere forskning med kvantitativt datamateriale for å sammenlikne med tilsvarende, nyere forskning. Vi benyttet eksisterende litteratur for å undersøke hvor stor forklaringskraft de ulike hypotesene hadde, for deretter å drøfte de mot problemstillingen vår senere i oppgaven. Vi gjennomførte søk etter litteratur om ytringsfrihet og samfunnsendringer, demografiske endringer og effekter ved bruk av sosiale medier. Det ble samlet et bredt datagrunnlag for videre analyse.

Det er flere ulike måter å gjennomføre en litteraturstudie på; både narrativ studie og systematisk studie. En narrativ- eller tradisjonell studie er en metode for å undersøke teori og forskning som allerede er kjent, og å skape en helhetlig og bred forståelse av fagfeltet eller temaet. Ved å gjennomføre en narrativ studie vil man gjennomføre et bevisst utvalg av ulike forskning, hvor man vil sammenligne materialet og drøfte funnene mot hverandre. Ved en systematisk studie vil man gjennomføre mer omfattende, spesifiserte og systematiske søk (Bryman, 2016).

Systematisk tilnærming

Det ble gjennomført systematiske søk basert på nøye utvalgte og spesifiserte kriterier. Dette ble benyttet for å identifisere aktuell litteratur som kunne benyttes til videre analysemateriale. Funnene ble filtrert etter ulike steg, med det formål å kun benytte den mest aktuelle litteraturen.

Det foreligger strenge krav til fremgangsmåte for å innhente litteratur. En systematisk studie tilrettelegger i stor grad for en transparent forskningsprosess, som også gir rom for etterprøvbarehet. Bryman (2016) viser til fem steg for en systematisk tilnærming:

1. Definer formålet og omfanget av gjennomgangen
2. Identifiser studier som er relevant for gjennomgangen
3. Vurder studienes relevans mot problemstillingen eller forskningsspørsmålet
4. Vurder kvaliteten på studiene fra forrige steg
5. Trekk ut resultatene og funnene fra hver studie, og syntetiser resultatene

Når studier og datamateriale innhentes er det viktig å kategorisere disse basert på de ulike inklusjons- og eksklusjonskriteriene for studien. Å syntetisere resultatene handler om å sette resultatene i en sammenheng, og vurdere disse opp mot hverandre (Persson, 2023). Det vil si at de ulike studiene blir sammenlignet for å søke etter både enigheter og uenigheter, og andre spenninger i materialet. Dette ble så syntetisert opp mot denne studiens hypoteser og problemstilling.

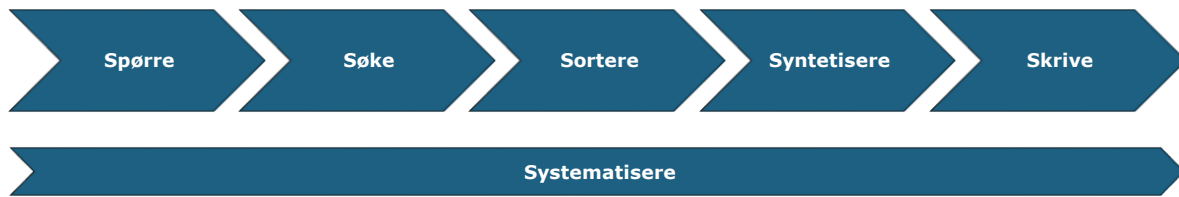
Fordeler og ulemper med litteraturstudie

En fordel med å gjennomføre en litteraturstudie er at man blir godt kjent med eksisterende litteratur, men også tidligere forskning knyttet til temaet. Ved bruk av metoden kan vi sammenligne ulik forskning, avdekke styrker og svakheter ved litteraturen, og identifisere nye variabler og litteratur som vi ellers ikke hadde viet oppmerksomhet til. Det gir oss også en mulighet til å identifisere hvilke sammenhenger som er forsket på tidligere, og hvilke sammenhenger som bør undersøkes nærmere. I eksisterende litteratur kan det også forekomme forslag til videre forskning, ved at forskeren har avdekket kunnskapshull tilknyttet fagfeltet. Dette kan gi oss kunnskap om hvilke områder som bør forskes videre på (Bryman, 2016).

En utfordring med å gjennomføre litteraturstudie er at man kun støtter seg til eksisterende litteratur, og at det ikke gir anledning til å samle inn ny data. Det vil alltid være en fare for at eksisterende data kan være utdatert, eller at den ikke lenger er like aktuell. Det vil også være en ulempe å gjennomføre en litteraturstudie på et fagfelt eller om et tema som er lite belyst, da dette naturligvis vil medføre et mindre datagrunnlag som vil gi et svakere og mindre representativt resultat (Bryman, 2016).

Systematisk litteratursøk

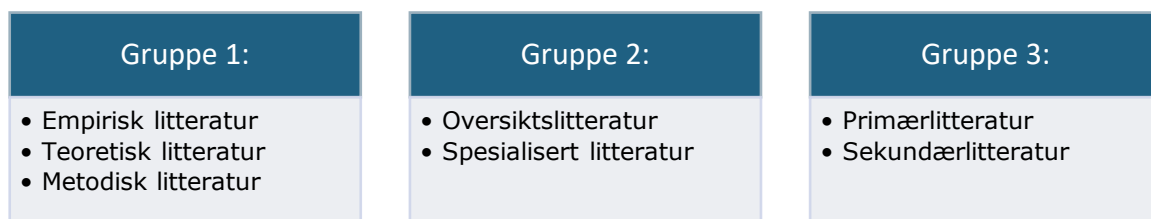
Ved litteratursøk er det viktig å arbeide systematisk og strukturert. Persson (2023) viser til en arbeidsmetodikk ved litteraturgjennomgang som kalles *6S-modellen*, som består av følgende ulike deler; Spørre, søke, sortere, syntetisere, skrive og systematisere. Modellen benyttes som en bevisstgjøring ved oppbygging av oppgaven, og skal bidra til å identifisere ulike verktøy for forskeren. Det er utviklet flere visualiseringer av 6S-modellen. Under følger vår visualisering av modellen:

Figur 8: Visualisering av 6S-modellen

I den første fasen, *spørre*, av denne studien ønsket vi å undersøke forhold knyttet til politikere, og forhold som kunne utfordre demokratiet. Ved gjennomgang av rapportene avdekket vi en registrert økning i antall tilfeller av trusler og hets mot politikere. Det var derimot ikke utfyllende forklaringer på hva som bidro til økning. Vi utarbeidet en problemstilling, og deretter de tre perspektivene.

Den neste fasen, *søke*, var en tidkrevende fase hvor formålet var å avdekke relevant litteratur. For å søke etter relevant litteratur var det viktig å utarbeide og ha et klart forhold til søkeord, ordkombinasjoner, søkemotorer, type litteratur med videre. Persson (2023) skiller litteratur inn i tre ulike grupper som vist i figur 7. Han presiserer at det ofte kan bestå av en kombinasjon av disse gruppene:

Figur 9: Gruppering av ulike typer litteratur

Når litteraturen er samlet inn er det viktig å *sortere* funnene basert på ulike kriterier. Denne fasen har to viktige formål; for det første er det viktig å sortere den innsamlede litteraturen basert på inklusjon- og eksklusjonskriteriene. For det andre er det viktig å sortere det som skal benyttes videre i oppgaven (Persson, 2023).

I arbeidet med å avgjøre hvorvidt litteraturen skulle forkastes eller ikke leste vi tittelen på litteraturen. Dersom vi fant tittelen relevant, leste vi sammendraget. Videre leste vi oppgavene helt eller delvis for å avdekke relevante resultater som presenteres senere i oppgaven. Deretter sorterte vi all litteratur som ble benyttet i oppgaven ved å fargekode litteraturen basert på de

tre perspektivene. På denne måten ble litteraturen sortert, og det ble synlig hvilken litteratur som kunne benyttes på tvers av flere perspektiver.

Formålet med den neste fasen, *syntetisere*, er å vurdere innholdet i den innsamlede litteraturen, og avdekke både likheter og spenninger (Persson, 2023). Gjennom vår innsamlede litteratur har vi vurdert resultatene mot hverandre, vurdert de mot de ulike perspektivene og søkt etter likheter og spenninger.

Fasen *skrive* omfatter naturligvis produksjon av tekst. Dette er en prosess som pågår parallelt med de tidligere fasene. Det skilles mellom produksjon av forskningstekst og rapporteringstekst. Forskningstekst viser til vår forståelse av temaet og våre tanker knyttet til dette, mens rapporteringstekst er tekst som produseres og benyttes for å svare på oppgaven for å understøtte våre argumenter (Persson, 2023).

En gjennomgående fase for en litteraturstudie er *systematisere*. Det er viktig å kontinuerlig være bevisst på valg og avgjørelser som tas underveis. Studien må ikke bære preg av rene tilfeldigheter, og det er derfor viktig at avgjørelsene dokumenteres underveis i oppgaven (Persson, 2023).

Inklusjons- og eksklusjonskriterier

For å finne relevant litteratur til forskningsprosjektet er det viktig å ha en klar og tydelig søkestrategi. Ved generelle søk i søkemotorer kan man enkelt ledes til et bredt spekter av ulike litteratur som nødvendigvis ikke er like relevant for oppgaven. Det er derfor viktig å benytte søketeknikker for å avgrense søket.

Ved å benytte inklusjons- og eksklusjonskriterier som et verktøy kan man identifisere relevant litteratur for oppgaven (Aveyard, Payne, & Preston, 2021). Det er nødvendigvis ikke slik at verken problemstillingen eller forskningsspørsmålet gir en tydelig veiledning på hvilken litteratur som anses å være relevant.

Kriteriene vi har valgt er listet opp i tabellen under:

	Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Land	Norge, Sverige, Danmark, USA	Alle andre land
Publikasjonsår	Mellom 2004-2024	Eldre enn 2004
Språk	Engelsk eller skandinavisk	Ikke engelsk eller skandinavisk
Kilde	Primærkilde	Sekundærkilde
Artikkeltype	Vitenskapelig	Ikke vitenskapelig
Oppsett	Følger IMRaD eller 6S-modellen	Utenom IMRaD og 6S-modellen

Figur 10: Tabell over inklusjons- og eksklusjonskriterier

Vurdering av kriteriene

Vi valgte å avgrense litteraturen til å gjelde Norge, Sverige, Danmark og USA. Grunnen til dette valget er at den demokratiske oppbygningen i Norge, Sverige og Danmark er sammenlignbare. Både den skandinaviske kulturen og lovverket er relativt likt. Videre valgte vi å inkludere USA da de skiller seg ut ved at de ikke har samme juridiske bestemmelse mot hatefulle ytringer (NOU, 2022).

Når det gjelder publiseringstidspunkt for litteraturen søkte vi etter litteratur som var skrevet i perioden mellom 2004 og 2024. Ved å benytte et tidsspenn på 20 år kunne vi analysere utviklingen innen områder som ytringsfrihetens grenser og demografisk sammensetning blant politikerne. Vi kunne i tillegg analysere utviklingen av sosiale mediers rolle i samfunnet. Gjennombruddet for sosiale medier kan tilskrives år 2007 med lanseringen av Facebook, og et tidsspenn på 20 år vil vi dermed fange opp denne perioden.

For å sikre en høyest mulig pålitelighet og validitet i forskningen valgte vi å benytte primærkilder, fremfor sekundærkilder. Fordelen med å velge primærkilder i vitenskapelig litteratur er at man reduserer risikoen for misforståelser og feiltolkninger.

Ved å søke etter vitenskapelige artikler ville vi sikre oss at vi benyttet kvalitetssikret innhold. Litteraturen vi benyttet fulgte enten IMRaD- eller 6S-modellen, da det var forventet en høyere kvalitet til innholdet i litteraturen som følger disse modellene.

Søkemotorer

Tidligere var forskning basert på litteratur fra lokale og nasjonale arkiver. Den teknologiske utviklingen de siste tiårene har gitt elektroniske databaser en viktig rolle som informasjonsportal i dagens samfunn. Det er store mengder litteratur lagret i elektroniske databaser, og ettersom vi valgte litteratur publisert etter 2004 kunne vi utelukkende bruke digitale søkemotorer. Med bruk av riktig søkemotor og nøye utvalgte inklusjons- og eksklusjonskriterier, filtrerte, sorterte og organiserte vi effektivt enorme mengder tilgjengelig litteratur. Det er viktig å kjenne til styrker og svakheter ved de ulike søkemotorene for å oppnå målet om å identifisere relevant litteratur for å besvare oppgavens forsknings spørsmål (Aveyard, Payne, & Preston, 2021).

De ulike søkemotorene fungerer på ulik måte, og det er derfor viktig å kjenne til hvordan de opererer. En søkemotor avgrensner i utgangspunktet søket til den informasjonen som er tilgjengelig i søkemotorens database. Når databasen fylles opp med litteratur blir innholdet indeksert og sortert etter ulike nøkkelord, akkurat som et stikkordsregister i en bok. Basert på søkestrategien vil søkemotoren identifisere den litteraturen som anses som mest relevant og viktig for søket (Aveyard, Payne, & Preston, 2021). Vi har vurdert følgende søkemotorer som mest relevante for vårt forskningsprosjekt:

Google Scholar som gir tilgang til å søke bredt etter vitenskapelig litteratur. Søkemotoren søker blant «open access»- materiale, og gir også tilgang til søk på tvers av et bredt spekter av disipliner og kilder som artikler, avhandlinger, bøker, rettsuttalelser og sammendrag.

Oria som er en norsk utviklet søkemotor for søk i bibliotekets samlede ressurser. Søk i Oria gir tilgang til bøker, artikler, avhandlinger, filmer, tidsskrifter med mer. Oria kan også benyttes til å søke etter materiale ved andre fag- og forskningsbibliotek i Norge.

Idunn som er en digital søkeplattform for forskningstidsskrifter, fagtidsskrifter og åpent tilgjengelige forskningsbøker tilknyttet Universitetsforlaget. Det blir fortløpende lagt til nye artikler og bøker, i søkemotoren, og på nåværende tidspunkt gir den tilgang til over 40.000 kvalitetssikrede tidsskriftsartikler og bøker innen ulike fagområder.

Web of Science som beskriver på sine sider at de er verdens ledende plattform for vitenskapelig forskning.

Søkeord og søkestrategi

For å kartlegge tilgjengelig litteratur i de ulike databasene er det viktig å kjenne til prinsippene for søk, i tillegg til å velge riktige søkeord. Valg av søkeord er viktig for å kunne gi presise og relevante treff. Ved å gjennomføre for generelle søk vil vi få et stort antall treff, som sannsynligvis vil være lite relevant for oppgaven. Ved å gjennomføre for spesifikke søk vil vi få et begrenset antall treff, som vil medføre at relevant og viktig litteratur vil bli ekskludert.

Det er også viktig å kjenne til at ulike synonymer og språklige uttrykk kan gi ulike treff. Man må derfor ha et bevisst forhold til valg av ord ved søk i databasene. Å benytte begrepet «folkevalgte» ved søk etter litteratur, kan det gi andre treff enn om man benytter begrepet «politikere». Ved å gjennomføre tilsvarende søk med ulike synonymer, eller søke med flere synonymer i samme søkestreng, kan det bidra til å avdekke et bredere litteraturgrunnlag, og dermed flere relevante treff (Bryman, 2016). Det samme er også gjeldende ved søk på ulike språk. Søkestrenger på norsk vil naturligvis utelukkende gi norske resultater, eller resultater hvor for eksempel deler av oppgaven står på norsk. Ved å søke på flere språk kan man derfor oppnå større utvalg av aktuell litteratur (Aveyard, Payne, & Preston, 2021).

Det er mulig å gjennomføre søk i titler, i sammendrag, i nøkkelord og i hele teksten (Aveyard, Payne, & Preston, 2021). Dersom søkeordene treffer nøkkelord vil det sannsynligvis gi et mer treffsikkert resultat, enn om søkeordene treffer i et tilfeldig avsnitt. Søkeord som treffer både nøkkelord og sammendraget vil generere treff hvor søkeordene står sentralt i litteraturen, fremfor treff i fritekstsøk.

Søkeord bør brukes i kombinasjon med boolske operatører for å spesifisere treffene ytterligere. Dersom vi kun hadde brukt enkle søkeord som «politiker» i en database ville vi fått alle treff som inneholder dette ordet, uavhengig av om artikkelen belyser vår problemstilling. Det er viktig å kjenne til styrkene og svakhetene ved å bruke de boolske operatorene i kombinasjon med søkeordene (Aveyard, Payne, & Preston, 2021).

De tre vanligste boolske operatorene er «AND», «OR» og «NOT». Disse benyttes for å avgrense, inkludere og ekskludere i forbindelse med søk (Persson, 2023).

Kombinasjonssøk ved bruk av OR benyttes mellom ord som er representativt for det samme ordet, altså ved synonymer. Ved å bruke «politiker OR folkevalgte» vil vi avdekke litteratur

som inneholder enten politiker eller folkevalgte, uavhengig av hvilket begrepet forfatteren har valgt å benytte. Det vil ikke påvirke søket negativt dersom vi velger å benytte mange synonymer til det samme ordet (Aveyard, Payne, & Preston, 2021). Det er viktig å være klar over at OR kun må benyttes med begreper som representerer samme begrep for at søket skal fungere.

I tillegg til å benytte ulike synonymer for samme ord, vil det også være mulig å benytte trunkeringstegn (*) for et bredere treff. For eksempel vil ordet «politiker» ekskludere litteratur som omhandler lokalpolitikere og ungdomspolitikere, men også politikere i flertall. Ved å benytte trunkeringstegn foran politiker (*politiker) vil søket inkludere de ulike variantene av politikere som nevnt over.

Den boolske operatoren AND benyttes for å kombinere ulike ord og begreper, og vil bidra til å identifisere litteratur som inneholder alle begrepene som lenkes sammen med AND. Ved å søke på «politiker AND trusler AND sosiale medier» vil vi finne litteratur hvor alle begrepene er inkludert i samme tekst. Spesifisering av søket ved bruk av for mange begreper vil dermed resultere i et snevrere treff, enn om vi benytter færre AND-kombinasjoner. Et viktig poeng er at samtlige søkeord nødvendigvis ikke trenger å være en del av samme søkestreng (Aveyard, Payne, & Preston, 2021). For eksempel kan søket deles opp i «politiker AND trusler» og «politiker AND kjønn AND alder». Dette vil bidra til at søket ikke blir for spesifisert, og dermed ekskluderer relevant litteratur.

Operatoren NOT ekskluderer treff på søkeord i søket. Dersom vi ved søk for eksempel ønsker å søke etter relevant litteratur som ekskluderer enkelte ord kan disse listes opp i søkestreng med NOT i forkant av ordet. Dersom vi for eksempel ønsker å søke etter litteratur knyttet til politikere og trusler, men ikke ønsker litteratur som omtaler vold, kan vi bruke søkestrengen «politikere AND trusler NOT vold».

I tillegg kan man spesifisere søkene ytterligere ved å sette anførselstegn rundt ordkombinasjoner når man søker på. Dette gjør at man kun får treff i artikler hvor sammensetningen av disse ordene er gjengitt ordrett. Hvis man for eksempel søker på norske politikere *uten* anførselstegn vil man få treff i artikler som kan inneholde ordet *norske* og/eller artikler som inneholder *politikere*, uten at artiklene omhandler norske politikere i det hele

tatt.. Dersom man søker på «norske politikere» *med* anførselstegn, vil man derimot kun få treff i artikler hvor disse ordene står sammen, og som faktisk omhandler norske politikere.

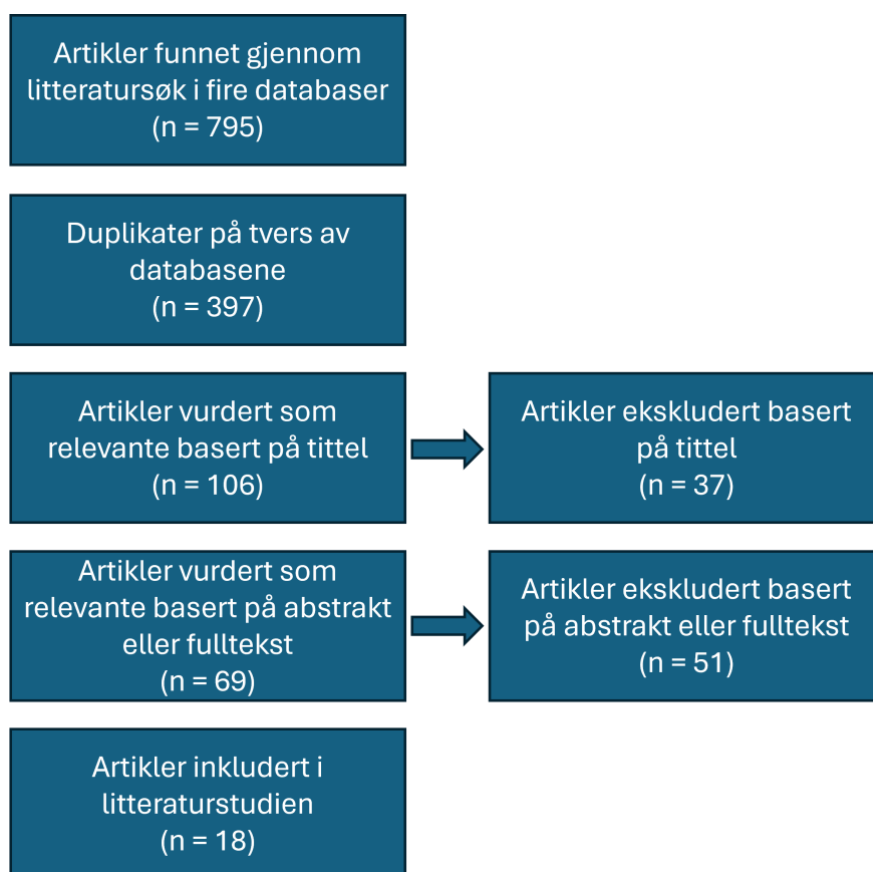
Manuelle søk i referanselister

Ifølge Persson (2021) er manuelle søk i referanselister en relevant kilde til litteratur. Han beskriver en metode for innhenting av litteratur som går ut på at man benytter referanselisten til sikret litteratur for å avdekke ny litteratur og primærkilder. En fordel med å søke etter manuelle referanser fra andre forskningsartikler eller faglitteratur er at den opplistede referansen med stor sannsynlighet er kvalitetssikret av forfatteren. Det er viktig at litteraturen som avdekkes ved manuelle søk filtreres etter inklusjons- og eksklusjonskriterier, før de benyttes som litteraturgrunnlag i oppgaven.

Gjennom manuelle søk i referanselister avdekket vi 15 nye artikler som vi inkluderte videre i vårt forskningsprosjekt. Disse ble gjennomgått nøye, og vurdert på lik linje med litteraturen i det ordinære søketreffet vårt.

Flytskjema

For å dokumentere søkeprosessen, samt unngå å utelukke relevante artikler underveis i seleksjonsprosessen er det viktig å gå systematisk til verks. PRISMA-diagram er en modell som synliggjør prosessen fra søk til filtrert litteratur som benyttes videre i oppgaven. Ved å benytte denne modellen vil prosessen være transparent og etterprøvable, og kan gi leseren mulighet til å kvalitetssikre våre funn. Ved kvalitetssikring i ettertid kan en utfordring være at søkemotorene kan tilføres ny litteratur, noe som gjør at søketreffene ikke nødvendigvis er identiske på et senere tidspunkt (Aveyard, Payne, & Preston, 2021). PRISMA-diagrammet vil også synliggjøre duplikater som vil kunne oppstå ved bruk av ulike søkemotorer da de kan inneholde samme litteratur.

Figur 11: Flytskjema som viser resultatene av litteratursøket

Vi inkluderte totalt 18 artikler i vår litteraturstudie som ble benyttet for å belyse hypotesene under hvert perspektiv. Vi kodet samtlige artikler ut fra hvilken hypotese de svarte til. I tabellen under fremkommer resultatet av vår koding, og hvor vi benyttet de ulike artiklene.

Perspektiver	Artikler som belyser perspektivene
Gap-perspektivet	<ul style="list-style-type: none"> • Amankwah (2021) • Mangset, Midtbøen & Thorbjørnsrud (red.) (2022) • NOU (2022)
Demografiperspektivet	<ul style="list-style-type: none"> • Amnesty International (2018) • Bjørgo, Thomassen & Strype (2021) • Bjørgo, Jupskås, Thomassen & Strype (2022) • Hagen & Drange (2015) • Jupskås (2021) • Likestillings- og diskrimineringsombudet (2018) • Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski (2001) • Mangset, Midtbøen & Thorbjørnsrud (red.) (2022)

Sosiale medier- perspektivet	<ul style="list-style-type: none"> • Amankwah (2021) • Arguedas, Robertson, Fletcher & Nielsen (2022) • Barberá (2020) • Dubois & Blank (2018) • Hjelmeland (2020) • Karlsen & Steen-Johnsen (2023) • Kronheim (2023) Kuran (2021) • Likestillings- og diskrimineringsombudet (2018) • Mangset, Midtbøen & Thorbjørnsrud (red.) (2022) • Nadim, Thorbjørnsrud & Fladmoe (2021) • Ostad (2022)
---------------------------------	--

Figur 12: Tabell som viser hvilke artikler som ble benyttet for å belyse de ulike perspektivene

Validitet og reliabilitet

For å sikre tilfredsstillende og god kvalitet i et forskningsprosjekt er det viktig å ta stilling til kriteriene *validitet* og *reliabilitet*. I avsnittene under vil vi gjøre nærmere rede for begrepene.

Studiens validitet

Validitet, også omtalt som holdbarhet eller gyldighet, er på mange måter det viktigste kriteriet for kvalitet. Validitet er opptatt av å undersøke om konklusjonene utarbeidet på bakgrunn av undersøkelsen har integritet (Bryman, 2016). Validitet omhandler altså hvorvidt vi har klart å måle det undersøkelsen hadde til formål å belyse (Oppen, Mørk, & Haus, 2020). Det er viktig å være kritisk i vurderingen av den innsamlet litteraturen, og om den er relevant for å besvare vår problemstilling.

Det skilles mellom *ytre-* og *indre validitet*, hvor førstnevnte er en referanse på hvor godt funnene i studien kan generaliseres, og om resultatene er overførbare til andre sammenliknbare målgrupper, institusjoner, grupper eller liknende. *Intern validitet* på sin side er en referanse på hvor godt resultatene i studien samsvarer med teoretiske perspektiver som er utviklet (Bryman, 2016).

Vi vurderer validiteten i vår studie som høy, både i et ytre og i et indre perspektiv. Vi har inkludert 33 artikler for å utarbeide våre resultater, og ekskludert flere titalls artikler som vi ikke fant tilstrekkelig relevante for perspektivene. Studien er dermed basert på et bredt utvalg

av kvalitetssikrede publikasjoner. Vi vurderer at den ytre validiteten på vår studie er god, da våre funn knyttet til yringsfrihet, demografi og sosiale medier kan ha en generaliserende virkning knyttet til andre yrkesgrupper enn politikere, som for eksempel politi, rettsvesen, næringslivstopper og så videre. Mekanismene vil være de samme uavhengig av hvilken gruppe som utsettes for trusler og hets.

Studiens reliabilitet

Reliabilitet er en betegnelse på om resultatene som benyttes i studien er stabile, pålitelige og reproducerbare. Med reproducerbare menes det her at det skal være mulig å etterprøve funnene, og gjenskape resultatene i en ny studie under tilsvarende forhold på et senere tidspunkt (Oppen, Mørk, & Haus, 2020). Begrepet brukes ofte når det vurderes om målene vi utarbeider for begreper innen samfunnsvitenskap er konsistente (Bryman, 2016).

For å få til slike konsistente resultater er det viktig å behandle dataen og informasjonen nøye, og sikre notoritet og transparens. Dette gjør det mulig for andre forskere å kvalitetssikre funnene i forskningsprosessen. En forutsetning for dette er at datainnsamlingen dokumenteres, og at det fremkommer hvordan vi har vurdert og analysert innholdet. I forskning må man være åpen for at valg og tolkninger kan variere mellom forskere. Vi må også akseptere at fullstendig reliabilitet ikke alltid er mulig å oppnå. Forskning er en dynamisk prosess, og det er viktig å være ydmyk i forhold til usikkerhet og variasjon i tolkninger.

Vi benyttet tidligere forskning for å innhente tallmateriale knyttet til rapporterte tilfeller av trusler og hets mot politikere. Det vil være ulike svakheter med disse undersøkelsene som kan påvirke studiens reliabilitet. Det er ikke kjent hvem som velger å delta, og hvilken motivasjon de som deltar har. Det kan også være at respondentene tolker spørsmålene ulikt som igjen gir unøyaktige resultater. Det er derfor viktig å stille kritiske spørsmål til bakgrunns materialet og hvordan dette kan være med på å påvirke de resultatene vi ser.

Et annet fenomen som kan påvirke resultatet i undersøkelsene er *selvseleksjonsbias*. Dette innebærer at enkelte kan velge å avstå fra å rapportere om de har blitt utsatt for trusler og hets, eller avstår fra å engasjere seg i temaet som skal kartlegges. Ved at de ikke bidrar i undersøkelsene kan dette føre til at det rapporterte resultatet ikke stemmer overens med de faktiske forholdene (Bethlehem, 2010). Dette er i utgangspunktet en svakhet med rapportene

som har avdekket økningen i trusler og hets mot politikere, og som vi legger til grunn for vår problemstilling. Uavhengig av om økningen er reell eller ikke, vil våre funn uansett kunne belyse hvordan ulike mekanismer kan påvirke slik rapportering.

Kapittel 4: Kartlegging av fenomen

Hva er rapportert om trusler og hets mot politikere i Norge?

Trusler og hets mot politikere i Norge har i ulik grad vært en del av demokratiet i lengre tid. Det er vanskelig å si noe konkret om utviklingen da det har vært lite forskning på dette feltet før 2013. For 20 år siden fantes det også tilfeller av trusler og hets mot politikere, men utviklingen av internett og sosiale medier var ikke like dominerende som i dag. Det kan ha påvirket omfanget, rekkevidden og synligheten av trusler og hets. I tillegg til digitaliseringen, har det norske samfunnet og norsk politikk gjennomgått endringer de siste 20 årene, og det har vært en økt polarisering i norske debatter. Flere norske politikere har blitt utsatt for trusler og hets i ulik grad, fra hatefulle ytringer til trusler om voldtekt, vold og drap på bakgrunn av politisk posisjon og standpunkt. Noen av sakene har ført til politianmeldelser og rettslig oppfølging (Ipsos, 2019).

22. juli 2011 var et vendepunkt for demokratiet i Norge. Først og fremst fordi man etter den hendelsen ikke kan si at det bare finnes tomme trusler, men at det faktisk finnes personer med intensjon, motivasjon og kapasitet til å gjennomføre både voldelige, men også dødelige handlinger i Norge. I angrepene som skjedde 22. juli var politiske engasjerte mennesker målet og dermed var også terroren rettet mot demokratiet og mot det politiske systemet vårt.

Ifølge Wollebæk (2011) var terroren også like mye rettet mot sivilsamfunnet og det åpne samfunnet som legger til rette for at unger fritt kan engasjere seg i politikk. Debattklimaet ble hardere og flere søkte støtte for sine følelser hos andre som har det samme verdigrunnlaget som dem. Det ble stilt spørsmål til utfordringene knyttet til spredningen av hat og økt diskriminering i etterkant av en terrorhandling som utfordret sosiale relasjoner og samholdet i samfunnet. Terrorangrepet var et angrep på demokratiets grunnverdier og den rammet sentrale politiske institusjoner (Wollebæk, Enjolras, Steen-Johnsen, & Ødegård, 2011).

Så hvordan er situasjonen for politikere 13 år etter terrorhendelsen? Det er flere som har forsket på trusler og hets rettet mot politikere de siste 13 årene. Resultatene viser en dramatisk utvikling som indikerer at omfanget av hatefulle ytringer har økt og at opplevelsen av å bli utsatt for hatefulle ytringer har fått større konsekvenser.

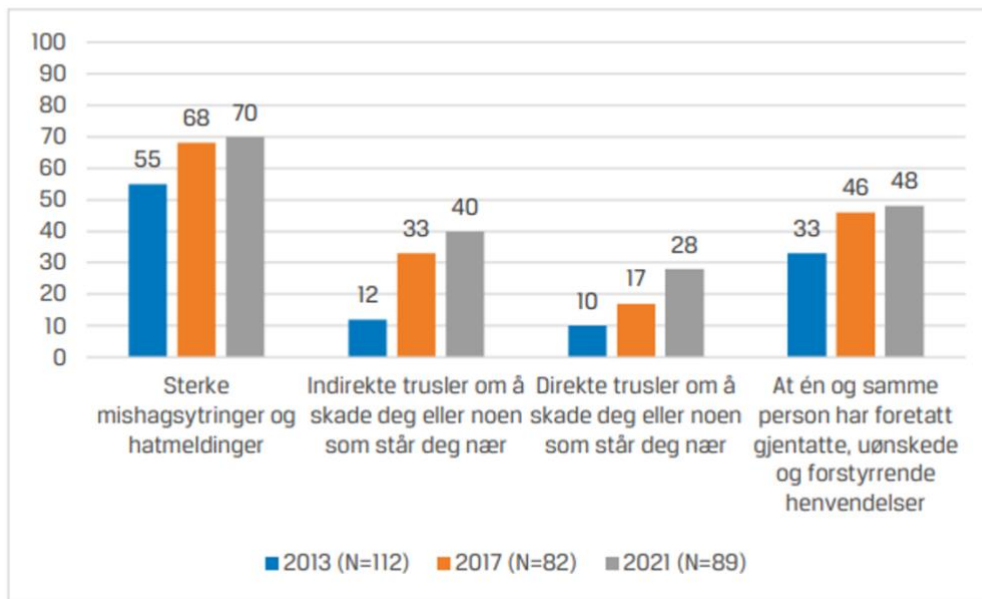
Rapport publisert av Politihøgskolen

Det er Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og politiet som har ansvaret for å ivareta sikkerheten til norske politikere. På slutten av de tre siste stortingsperiodene fikk Politihøgskolen (PHS) i oppdrag å gjennomføre undersøkelser for å kartlegge politikernes egne erfaringer med trusler og hets. Formålet har vært å få et bedre kunnskapsgrunnlag slik at risikovurderingen knyttet til ivaretagelsen av politikerne blir best mulig. PHS startet sin datainnsamling i 2013, og gjennomførte ny kartlegging i 2017 og 2021 (Bjørgero, Thomassen, & Strype, 2021). På bakgrunn av dette ønsket man å sammenligne resultatene fra alle tre årene for å se om det er signifikante endringer, enten i en positiv eller negative retning. Med data som går over flere år vil det være lettere å avdekke trender innenfor dette fenomenet (Bjørgero, Jupskås, Thomassen, & Strype, 2022).

Undersøkelsen fra 2021, *Trakassering og trusler mot politikere: En spørreundersøkelse blant medlemmer av Stortinget, regjeringen og sentralstyrene i partiene og ungdomspartiene*, viser at 87% av respondentene rapporterte om en eller flere uønskede hendelser. Det er et stort omfang av politikere som blir utsatt for trusler, hatytringer og plagsomme henvendelser. I tillegg rapportere 70% av sentralstyremedlemmene fra ungdomspartiene at de har opplevd å bli engstelige eller redde i forbindelse med den uønskede hendelsen (Bjørgero, Thomassen, & Strype, 2021).

Sammenlignet med datagrunnlaget fra de ulike innsamlingene viser tallene at det er en betydelig økning i rapporteringer om å ha bli truet med skade fra 24% i 2017 til 36% 2021. I tillegg viser undersøkelsene at det er en markant økning i plagsomme og uønskede henvendelser på sosiale medier fra 40% i 2017 til 70% i 2021 (Bjørgero, Thomassen, & Strype, 2021). Denne gradvise økningen over tid er dypt bekymringsfull. Nå rapporterer nesten halvparten av stortingsrepresentantene og regjeringsmedlemmene om erfaringer med alvorlige hendelser. Dette indikerer en negativ trend som potensielt har skadelige konsekvenser for politikernes privatliv og politiske virke.

Hendelser opplevd gjennom sosiale medier 2013-2021

Figur 13: Diagram som viser antall hendelser politikere har opplevd gjennom sosiale medier fra 2013 til 2021 (Bjørge, Thomassen, & Strype, 2021)

Rapport publisert av Senter for ekstremismeforskning

Senter for ekstremismeforskning (C-REX) gjennomførte en egen undersøkelse med tittelen *Norske lokalpolitikeres erfaring med trusler, hatyttringer og plagsomme henvendelser* (Jupskås, 2021). Denne undersøkelsen avslører at mange lokalpolitikere står overfor en rekke utfordringer, inkludert trusler, hatyttringer og andre plagsomme henvendelser. Disse henvendelsene kan være av en slik karakter at de påvirker politikeren sitt virke. Blant annet kan det resultere i at politikere begrenser sin talefrihet rundt et politisk tema, unnlater å engasjere seg eller uttale seg i en spesifikk sak eller at de nøler med å stå frem med et bestemt standpunkt (Jupskås, 2021).

Videre avdekket undersøkelsen at litt over halvparten (52%) av alle lokalpolitikere har opplevd minst én ubehagelig henvendelse. Dette kan inkludere trusler, hatyttringer eller plagsomme meldinger. De mest vanlige plattformene for slike henvendelser er sosiale medier (33%), etterfulgt av formidling av ondsinnet informasjon om politikere (24%) og uønskede meldinger via SMS, e-post eller brev (22%). Bekymringsfullt er det at 1 av 20 lokalpolitikere (5%) har opplevd trusler om skade mot dem selv eller deres nærmeste (Jupskås, 2021).

Rapport publisert av Kommunesektorens organisasjon

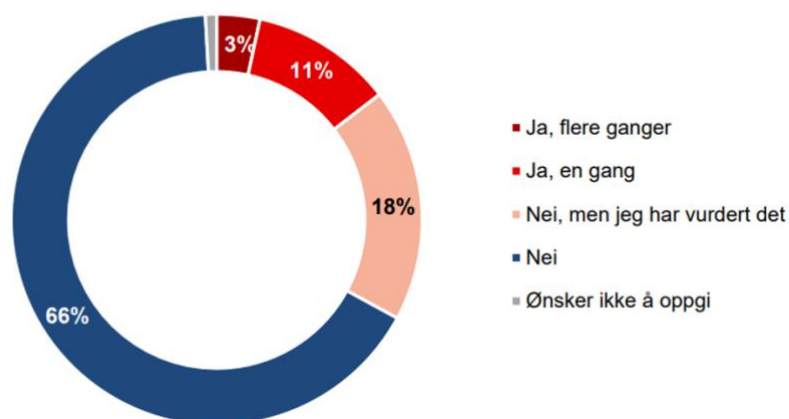
En annen instans som jevnlig publiserer rapporter som omhandler politikere er Kommunesektorens organisasjon (KS). Gjennom Ipsos, har de gjennomført tre ulike undersøkelser for å kartlegge omfanget av trusler og hets mot politikere i Norge; i 2019, 2020 og 2023. Formålet med undersøkelsene er økt kunnskap om fenomenet og kommunenes behov når det gjelder håndtering av disse sakene, samt kartlegge erfaringer dagens politikere har med hatefulle ytringer og trusler (Ipsos, 2023). Videre i vår studie har vi valgt å sammenlikne ytterpunktene og dermed konsentrert oss om undersøkelsene gjennomført i 2019 og 2023.

KS sin rapport fra 2023, *Hatytringer, trusler og desinformasjon mot folkevalgte*, viser at 40% av de folkevalgte opplever å bli utsatt for hatefulle ytringer. Sosiale medier har blitt en primær arena for hatefulle ytringer og trusler mot folkevalgte. Ifølge undersøkelser har nesten tre fjerdedeler av de som har vært mål for slike ytringer, opplevd det på sosiale plattformer. Lokalpolitikere peker ofte på deres offentlige profil, politiske virksomhet, partitilhørighet og deres fremstilling i media som faktorer som kan bidra til de hatytringene og truslene de står overfor (Ipsos, 2023).

I 2023 svarte 61% av politikerne at de ikke anmeldte eller ikke vurderte å anmelde trusler og hets som de var utsatt for, mens 14 % valgte å anmelde forholdet en eller flere ganger (Ipsos, 2023). Til sammenligning, viser undersøkelsen fra 2019, *Hat og trusler mot folkevalgte*, at andelen politikere som ikke valgte å anmelde trusler og hets, eller som vurderte å gjøre dette var 66 %, mens 6 % valgt å anmelde forholdet (Ipsos, 2019).

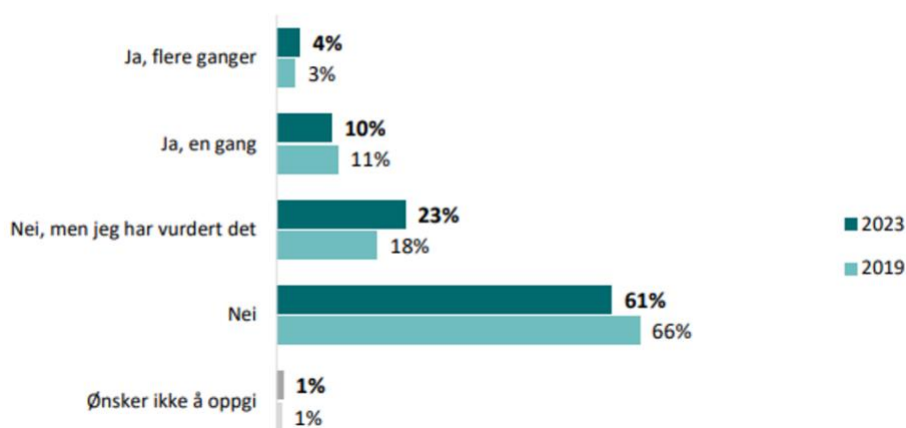
Individuell opplevelse av hendelsen spiller sannsynligvis en avgjørende rolle for om man velger å politianmelde. Resultatene viser at det er betydelig flere tilfeller av politianmeldelser eller vurderinger av å gjøre det blant lokalpolitikere som har vært utsatt for konkrete trusler, sammenlignet med de som har opplevd hatefulle ytringer. Dette tyder på at trusselens alvorlighetsgrad kan være en viktig faktor i beslutningen om å involvere politiet (Ipsos, 2019).

Har noen av de hatefulle ytringene eller truslene ført til at du har politianmeldt saken(e)? (Filter: Har vært utsatt for hatefulle ytringer eller konkrete trusler, n=673)

Figur 14: Diagram som viser om hatefulle ytringer har ført til politianmeldelser i 2019 (Ipsos, 2019)

Har noen av de hatefulle ytringene eller truslene ført til at du har politianmeldt saken(e)? (Filter: Har vært utsatt for hatefulle ytringer eller konkrete trusler, N=854)

Figur 15: Diagram som viser om hatefulle ytringer har ført til politianmeldelser i 2023 (Ipsos, 2023)

Lokalpolitikere som har vært mål for hatytringer eller trusler, føler at hensikten bak disse angrepene er å påvirke deres politiske handlinger eller beslutninger. De rapporterer også om forsøk på å fornærme, ydmyke eller uttrykke misnøye. For mange handler det om å bli presset til taushet, bli skremt eller til og med bli drevet ut av politikken. 43% prosent av de berørte lokalpolitikere oppgir at de har endret sin atferd eller iverksatt tiltak som følge av slike hendelser, en økning på 6 % fra 2019 (Ipsos, 2023). Dette innebærer ofte selvmoderering og begrensninger i egen ytringsfrihet, som å holde seg unna visse politiske temaer eller saker.

Over halvparten av de som har endret atferd, har vurdert å gi opp sin politiske karriere (Ipsos, 2023).

Myndighetenes økte fokus

Med kartleggingen som har blitt gjennomført de siste 10 årene begynner man å få mer kunnskap til omfanget. Det er sannsynligvis store mørketall, men disse var markant større før man begynte å fokusere og kartlegge trusler og hets mot politikere. Myndighetene blir i større grad enn før stilt ansvarlig for å følge opp politikerne og legge til rette for at de kan utøve sitt yrke på en trygg måte. Med økt fokus på trusler og hets kommer det også et økt ansvar for å beskytte politikerne.

PST sin nasjonale trusselvurdering fra 2023 viser at det er lite sannsynlig at myndighetspersoner blir utsatt for alvorlige voldshandlinger. Samtidig konstaterer PST at trusler og hets mot myndighetspersoner utgjør alvorlige utfordringer for demokratiet. PST mener at den samlede belastningen kan føre til at enkelte politikere trekker seg fra den offentlige debatten eller avstår fra å stille til valg (PST, 2023).

Som et tiltak for å kunne beskytte politikere i større grad enn det har blitt gjort frem til nå har PST få et utvidet mandat til å etterforske lovbrudd som er av en mindre alvorlighetsgrad enn det de vanligvis etterforsker. PST vil også jobbe for et tettere samarbeidet med politiet for å kunne følge opp utsatte politikere bedre enn det har gjort tidligere (Bjerkholdt, 2023).

Det er utarbeidet et lovforslag om endringer i politiloven og politiregisterloven som vil gi PST utvidet mulighet til å lagre informasjon som er tilgjengelig på åpent nett, som grunnlag for analyse og etterretningsarbeid. Dette håper PST vil gjøre dem i bedre stand til og for eksempel kunne forutsi en utvikling mot voldelig ekstremisme (Justis og Beredskapsdepartementet, 2022). Dette viser hvor viktig PST mener at aktiviteten som foregår på internett er, når de skal trygge norske politikere.

Konsekvensene av utviklingen

Det er viktig å være oppmerksom på de skadelige virkningene som forårsakes av trusler og hets, og derfor arbeide for å skape et mer respektfullt og konstruktivt, offentlig debattklima. Ifølge rapporten til KS fra 2023 svarte hele 57% at de har vurdert å slutte som politiker som en konsekvens av trusler og hets, i tillegg har 20% bestemt seg for å slutte (Ipsos, 2023). I tillegg er det viktig å være klar over at trusler og hets ikke bare rammer de som blir utsatt. Det påvirker også andre rundt dem som også tilhører samme gruppe. Ifølge rapporten til KS fra 2023 hadde hele 15% vurdert å slutte som politiker på bakgrunn av trusler og hets rettet mot andre politikere (Ipsos, 2023).

Å motta eller lese hatefulle ytringer trenger nødvendigvis ikke å gi grunnlag for vesentlig frykt hos mottakeren, da dette kan være håndterlig. Derimot kan det oppstå utfordringer dersom flere ytrer om det samme. Da kan mengdeproblemet oppstå, at flere deler de samme hatefulle ytringene, som kan resultere i at ytringen gir grunnlag for større frykt, redsel og opplevelse av ubehagelighet (NOU, 2022). Når ytringer fremsettes intenst og massivt, kan summen av den totale belastningen føre til at politikerne ikke lenger velger å være en del av politikken. Denne hetsen kan føre til betydelig psykisk belastning og kan påvirke politikere på en slik måte velger å forlate politikken.

Høsten 2022 sa fylkesordføreren i Troms og Finnmark, Tarjei Jensen Bech, at han ikke kom til å stille til gjenvalg. Han forklarte at han ikke lengre orket de hatefulle ytringene i kommentarfelt og på sosiale medier (Horn, 2022). Bech mente at debattklimaet har blitt for tøft og at det til slutt gikk utover hans psykisk helse. Han var på Utøya 22. juli og ble hardt skadet som følge av at han ble skutt i beinet. I etterkant ble han utsatt for drapstrusler og han ble offer for anonym hets på internett hvor det blant annet ble ytret: «synd Breivik ikke traff bedre» (Horn, 2022). Tarjei ble den yngste fylkesordføreren i Troms og Finnmark da han tiltrådte posten, men til slutt valgte han å prioritere sin egen helse og ikke stille til gjenvalg.

Det vil bli en utfordring hvis ingen vil være politikere på grunn av at de blir utsatt for en stor mengde hatefulle ytringer. Mange hatefulle ytringer rettes i dag mot unge politikere. Dette viser at de som er i startgropen i sin politiske karriere påvirkes i stor grad, og kanskje velger å frastå fra politikken i sin helhet i frykt for å bli utsatt for trusler og hets. Dette er en trussel

mot demokratiet vårt og bør tas på alvor. Politikken skal være en arena for alle, og ikke bare de som er tykkhudet og som klarer å motstå de truslene og hetsen som de blir utsatt for.

Det er en kompleks balanse mellom å uttrykke seg fritt og beskytte seg selv mot potensielle farer. Politikere står ofte overfor utfordringer når de skal formidle sine meninger og samtidig unngå kontroverser eller personlige angrep. Flere politikere rapporterer at det driver med selvsensur og at frykten for trusler og hets påvirker deres virke som politikere (Jupskås, 2021).

Overdreven selvsensur kan føre til at viktige stemmer blir undertrykt og den offentlige debatten mindre mangfoldig. En flukt fra de politiske arenaene kan også påvirke rekrutteringen av nye politikere eller borgere som vil engasjere seg. Frykten for å bli utsatt for trusler og hets kan gjøre fremtidige politikere mindre motivert til å delta. Det er derfor viktig å finne den rette balansen mellom det å legge til rette for ytringsfrihet og det å beskytte politikerne våre mot trusler og hets.

Kapittel 5: Resultater

Hensikten med dette kapittelet er å gjøre rede for resultatene som vi identifiserte gjennom omfattende litteratursøk, og benytte dem til å belyse hypotesene som ble fremsatt under de ulike perspektivene. Vi vil derfor knytte resultatene til våre teoriperspektiver, og belyse både informasjon som underbygger og taler imot våre hypoteser. I kapittel 6 vil vi drøfte perspektivene mot vår problemstilling.

Gap-perspektivet

Staten har et ansvar for å legge til rette for ytringsfrihet for sine borgere, men samtidig regulere dette gjennom lovverk for å beskytte politikere mot trusler og hets. Det er derfor viktig å finne balansen mellom hensynet til politikerne og hensynet til borgerne.

Formelle normer

Slik det fremkommer av teorikapittelet er det en rekke bestemmelser etter straffeloven som kan komme til anvendelse ved trusler og hets, men det eksisterer lite rettspraksis knyttet til bestemmelsene og politikere. At det foreligger lite rettspraksis er ikke synonymt med at det ikke foreligger avgjørelser på anmeldelser etter bestemmelsene. De anmeldte forholdene er gjort opp ved forelegg, påtaleunntatelse eller henleggelse hos politiet.

Lite rettspraksis kan også skyldes at dommer innen mildere straffebestemmelser som regel er korte og med begrenset innhold. Dette vanskeliggjør kartleggingen av slik rettspraksis dersom ikke fornærmedes bakgrunn som politiker er belyst eller vektlagt i dommen (Ipsos, 2020).

Ipsos (2020) viser til følgende om rettspraksis;

Rettspraksis [viser] at der hvor trusler er fremsatt mot politikere på grunn av deres politiske aktivitet, anses dette som særlig alvorlig av domstolene – og som angrep ikke bare på den folkevalgte som person, men som en trussel mot den folkevalgtes ytringsfrihet og dermed også mot demokratiet. (s. 57)

Riksadvokaten har presisert at trusler og hets mot politikere skal prioriteres. Bakgrunnen for dette er at han ønsket å kartlegge situasjonen som omhandlet ulike hatefulle ytringer mot

politikere, og at det faktisk ble fulgt opp i praksis (Riksadvokaten, 2019). I et senere rundskriv presiserte Riksadvokaten (2020) følgende:

Politiet må også ha oppmerksomhet mot hatefulle straffbare ytringer rettet mot politikere og andre samfunnsdebattanter som er egnet til å påvirke ytringsklimaet på en så negativ måte at enkelte enten trekker seg fra politikken eller velger ikke å delta i samfunnsdebatten. (s. 48)

Det er en krevende grensedracting mellom de juridisk lovlige og ulovlige ytringene (NOU, 2022). For eksempel vil ikke en ytring som «håper du dør snart» eller «du skulle dødd i en ulykke» nødvendigvis være ulovlig etter straffelovens bestemmelser, men den vil kunne oppleves ubehagelig for vedkommende den retter seg mot. Når en ytring skal tolkes etter de formelle normene skal det også tas hensyn til ytringsfriheten, slik at ytringen skal tolkes slik den er fremsatt, og ikke tillegges meningsinnhold som ikke med rimelighet kan legges til ytringen. Videre er det viktig å vurdere i hvilken sammenheng ytringen er fremsatt i. Dersom ytringen er en del av et politisk innlegg eller debatt skal dette hensyntas, fremfor om ytringen er fremsatt som et selvstendig personangrep på politikeren (Ipsos, 2020).

Uformelle normer

Enkelte vil nok påstå at ytringsfriheten er truet, og at det ikke er rom for frie ytringer i like stor grad som tidligere. Det er ikke ukjent at begreper som «politisk korrekthet», krenkelsessamfunn, krenkelseshysteri eller «wokeness» benyttes av personer eller grupper som har et inntrykk av at samfunnet har blitt for sensitivt (Amankwah, 2021).

En utvikling fra 2013 og frem til i dag viser at befolkningen i langt mindre grad aksepterer nedsettende ytringer, fremfor ytringer som kan tolkes som krenkende for mottakeren. I tillegg er det registrert et mer restriktivt syn på ytringer som kan oppleves krenkende de siste årene, blant velgere som tilhører den politiske venstresiden. Undersøkelser viser at det er en større polarisering mellom ulike grupper i samfunnet om hva som er akseptabelt å ytre, spesielt ovenfor minoritetsgrupper (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). Politikere representerer samfunnet, og består også av minoritetsgrupper.

Enkelte mener at den største trusselen mot ytringsfriheten er utviklingen av polariserende debatter på digitale plattformer hvor at alt er lov å si, uten at det får konsekvenser, mens andre

mener at strengere sosiale kontroll i form av uformelle normer gjør at folk vegrer seg for å delta i viktige samfunnsdebatter (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022).

Til tross for at samfunnet viser en mer restriktiv utvikling i hva som anses som tillatt å si, og at det er en form for sterkere sosial kontroll, viser undersøkelser at respondentenes oppfatning ikke burde medføre en form for juridisk reaksjon, som fengselsstraff, men alternativt medføre en sosial reaksjon dersom det ytringen skal medføre en straff (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). Eksempler på sosial reaksjon er utestengelse eller kritikk.

Utviklingen av uformelle normer knytter seg ikke utelukkede til enkelte områder, men er et resultat av flere sammensatte faktorer. I undersøkelsen som nevnt ovenfor er resultatene basert på ytringer mot politikere, innvandrere, minoriteter med mer.

Utvikling av gapet

Ut fra funnene som fremkommer ovenfor sett i sammenheng med teorikapittelet, er det ikke gjort endringer i lovverket for å dekke flere tilfeller av trusler og hets. Det er gjennomført enkelte endringer for å presisere og gjøre tolkningen enklere for hva som omfattes av bestemmelsene. Det er i tillegg lite rettspraksis som knyttes til brudd på bestemmelsene i straffeloven ovenfor politikere, som kan indikere at tilfellene av trusler og hets ikke er av en slik karakter at de anses som alvorlige nok for å behandles av domstolen. Dette kan tyde på at den rapporterte økningen av trusler og hets ligger i gapet under straffbarhetsgrensen, og at den formelle grensen ikke er endret.

Vi har ikke avdekket empiri som forklarer hvorvidt avsenders tilbøyelighet til å ytre seg har endret seg med samfunnsutviklingen, eller at de fremsatte tilfellene av trusler og hets er som følge av fenomenene som kan oppstå ved trykkokerteori eller smitteteorien.

Våre funn viser en endring i oppfattelsen av hva som anses som akseptabelt å ytre. Endringen kan forklares ut fra funnet om at befolkningen i langt mindre grad aksepterer nedsettende og krenkende ytringer. Det er altså forhold ved mottakeren som har endret seg, noe som har resultert i at gapet mellom de formelle- og uformelle normene har økt (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022).

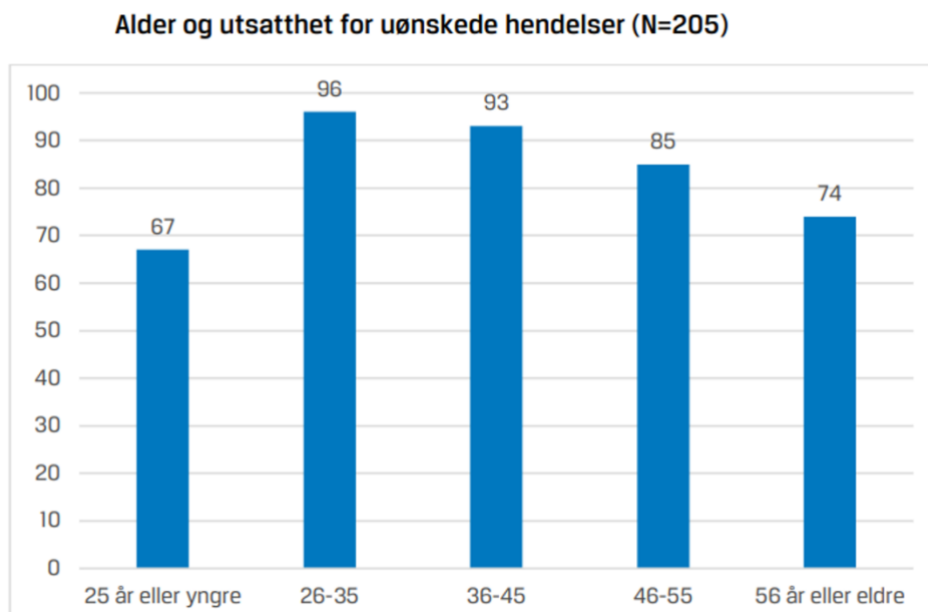
Våre funn viser at det er gjennomført lite forskning knyttet til utviklingen av uformelle normer i det norske samfunnet, og hvordan dette kan forklare endringen i gap-perspektivet.

Demografiperspektivet

Demografiske forhold kan være med på å forklare samfunnsendringer, som blant annet politiske og kulturelle endringer. Samfunnet er under stadig utvikling og i befolkningen i Norge blir stadig eldre. Gjennomsnittsalderen har økt med nesten to år siden 2014 (Statistisk sentralbyrå, 2023). Arbeidsstyrken har også blitt mer likestilt og det er stadig flere kvinner som trer inn i politikken (Statistisk sentralbyrå, 2023). Disse demografiske endringene kan være med på å forklare den økte rapporteringen av trusler og hets rettet mot politikere.

Alder

Forskning på trusler og hets rettet mot politikere viser at det er variasjon når det gjelder hvilke aldersgrupper som er mest utsatt for dette. Forholdet mellom alder og utsatthet for uønskede hendelser blant politikerne er kurvelineær, noe som vil si at utsattheten først synes å øke med økt alder, for så å avta når man blir eldre. En studie viser at den mest utsatte gruppen er i aldersspennet 26-35 år, og at man ser en jevn nedgang fra fylte 36 år (Bjørger, Thomassen, & Strype, 2021). En annen studie viser at den mest utsatte aldersgruppen for trusler og hets blant politikere er mellom 40-49 år, og at utsattheten avtar etter fylte 60 år (Ipsos, 2023).

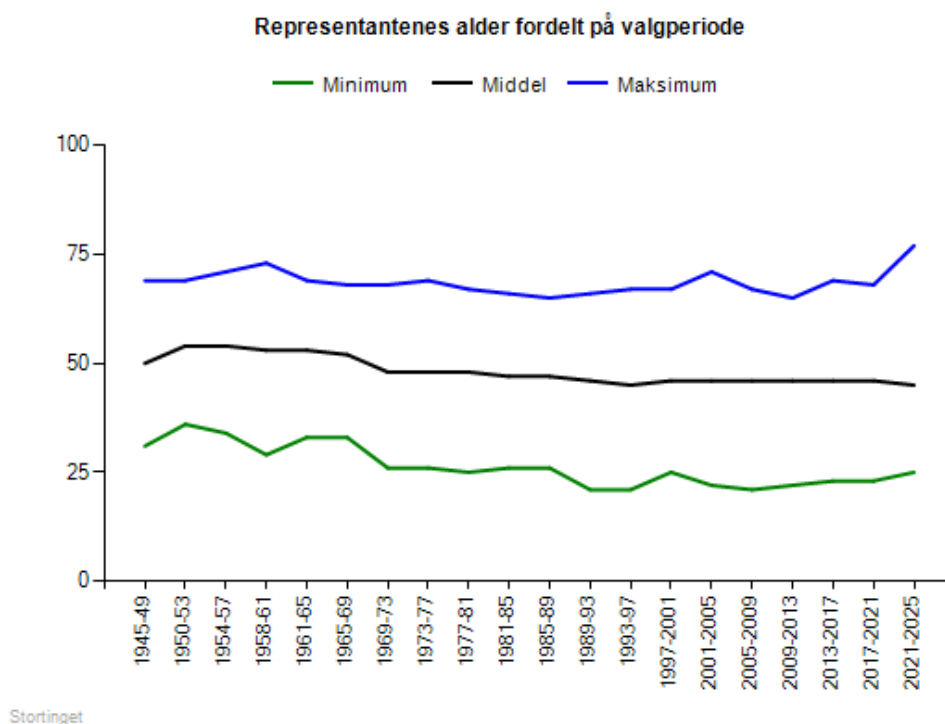

Figur 16: Diagram som viser alder og utsatthet for uønskede hendelser
(Bjørger, Thomassen, & Strype, 2021)

Forskningen viser at unge politikere er mest utsatt for trusler og hets, mens ungdomspolitikere og eldre politikere er utsatt i mindre grad. Forskningen lanserer en forklaring om at ungdomspolitikere er mindre utsatt for trusler og hets da de er mindre eksponert for politisk debatt i det offentlige rom. Forskningen viser også at det er vanskelig å finne en direkte årsak til at de eldre politikerne er mindre utsatt for trusler og hets, men at en mulig forklaring er at de blir mer «tykkhudet» med årene, og dermed hever terskelen for hva som rapporteres som en uønsket hendelse (Bjørgero, Thomassen, & Strype, 2021).

Ved undersøkelser knyttet til alderssammensetningen blant politikere viser resultatene at gjennomsnittsalderen er lavere i dag, sammenliknet med tidligere. I stortingsperioden mellom 1945-1949 var gjennomsnittsalderen 50,7 år. I denne perioden var den yngste representanten 31 år og den eldste representanten var 69 år. I nåværende stortingsperiode er gjennomsnittsalderen på politikerne 45,6 år, hvorav den yngste representanten er 25 år og den eldste representanten er 77 år (Bølstad, Alder, 2024).

I 2019 var andelen politikere i aldersgruppen 18-39 år var 25,2%, og andelen politikere i aldersgruppen 40-49 år var 28,1% (Ipsos, 2019). Tilsvarende tall for 2023 viser at andelen politikere mellom 18-39 år var 27%, mens andelen mellom 40-49 år var 27,1% (Ipsos, 2023).

Figur 17: Diagram som viser gjennomsnittsalder på stortingsrepresentanter fordelt på stortingsperioder (Stortinget, 2024)

Alder og ansiennitet henger ofte sammen, men det er viktig å presisere at det ikke alltid er tilfellet. Forskning som er gjennomført på journaliser viser at kort ansiennitet, mellom 1-5 år, har høyere sannsynlighet for å ha emosjonelle belastninger som følge av hets, sammenlignet med lenger ansiennitet (Hagen & Drange, 2015). Et funn som forklarer hvorfor man tidligere i karrieren er mer sårbar for trusler og hets kan være forårsaket av manglende livs- og arbeidserfaring. Ansatte med lang ansiennitet har jobbet i yrket fra da det var mannsdominert, og hvor arbeidskulturen i mindre grad la til rette for åpenhet, varsling og erfaringsdeling. De måtte «tåle det» for å stå i yrket og har gjennom sin karriere utviklet robusthet (Hagen & Drange, 2015).

Personlighet

Forskere ved Houston University har avdekket at personlighetstrekk er forholdsvis stabile, men at man blir mer emosjonelt moden med alderen. Hovedtrekkene er at man blir tryggere, mer omtenksum, mer tolerant, og mindre oppfarende og hissig med alderen. Hos noen vil likevel bitterheten komme snikende med alderen. Dette kan ofte oppstå i en kombinasjon med at man har hatt et vanskelig liv og føler seg tilsidesatt eller verdiløs, i tillegg til at man blir svakere og mer intellektuelt redusert jo eldre man blir (Kjørstad, 2018).

Selv om personlighetstrekk er stabile, kan man utvikle evner til å håndtere trusler og hets med erfaring. Dette kan forklares ut fra *normaliseringsprosessen*, som beskriver menneskets tilpasningsevne (Lundgren, Heimer, Westerstrand, & Kalliokoski, 2001).

Normaliseringsprosessen går ut på at dersom man utsettes for gjentatt belastning over lengre tid, vil grensene gradvis flyttes for hva som oppleves som akseptabelt (Lundgren, Heimer, Westerstrand, & Kalliokoski, 2001). Dette er en fordel for å tilpasse seg livets opp- og nedture, men kan også påvirke politikere som utsettes for trusler og hets. Dersom belastningen av trusler og hets er gjentakende over tid, vil terskelen for hva de definerer som uakseptabelt bli hevet.

Kjønn

Flere studier har undersøkt om kjønn er en påvirkende faktor når det gjelder å bli utsatt for trusler og hets blant politikere. Samfunnets generelle oppfatning har vært at kvinnelige politikere har vært spesielt utsatt for trusler og hets, men forskning vi har funnet støtter ikke dette. Forskningen viser derimot at kvinnelige og mannlige politikere er utsatt i tilnærmet lik grad, men at mannlige politikere er mer utsatt for uønskede hendelser generelt og at kvinnelige politikere er mer utsatt for trakassering av seksuell karakter (Bjørge, Jupskås, Thomassen, & Strype, 2022). Tilsvarende undersøkelser gjort i 2013 og 2017 gir heller ikke grunnlag for å si at det er særlig forskjeller mellom kjønnene i generell utsatthet (Bjørge, Thomassen, & Strype, 2021). Kombinasjon av kjønn og alder utgjør derimot en forskjell. Unge, kvinnelige politikere under 30 år, og mannlige politikere i aldersspennet 30-40 år er mest utsatt for trusler og hatefulle ytringer (Jupskås, 2021).

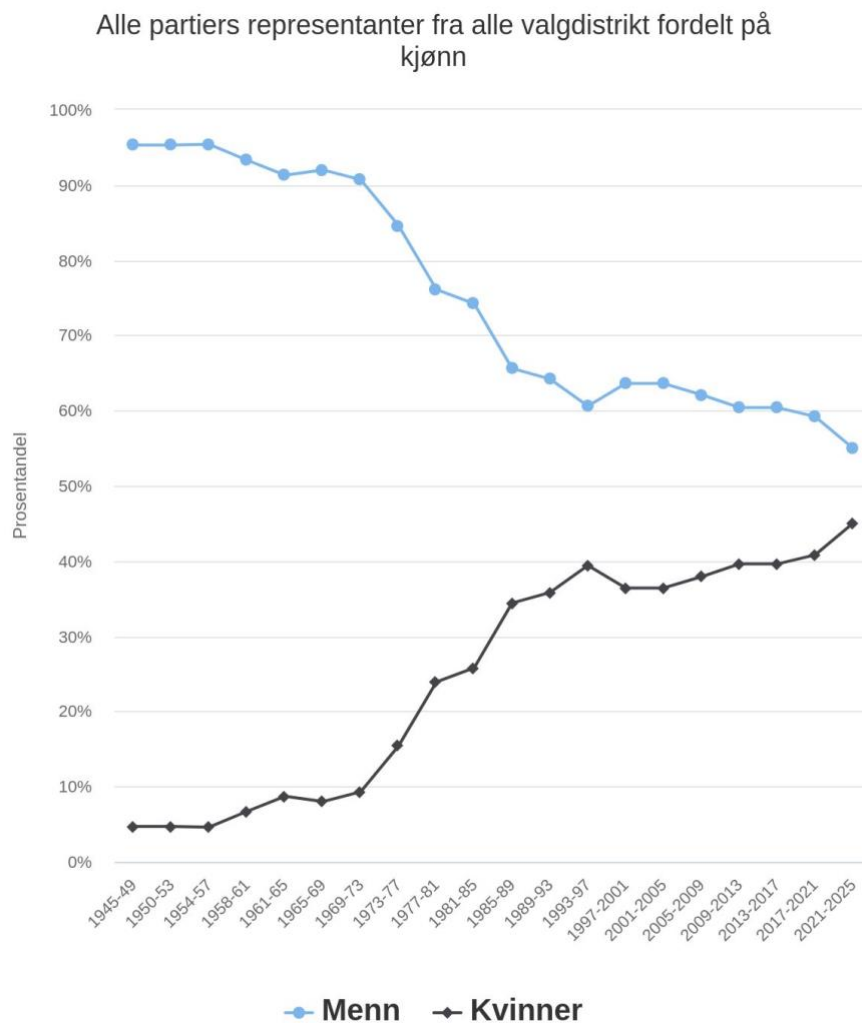
Kvinnelige politikere opplever i større grad å bli utsatt for trusler og hets på grunn av sitt kjønn enn mannlige politikere. 70 prosent av kvinnene mener at deres kjønn er en viktig grunn til at de har blitt utsatt for trusler og hets, mens andelen menn som mener at deres kjønn er av betydning kun er på 12 prosent. Overordnet indikerer dette at kjønn spiller en rolle når det gjelder opplevelsen av å bli utsatt for trusler og hets (Ipsos, 2023). Videre opplever flere kvinnelige politikere frykt på bakgrunn av truslene, som kan ha sammenheng med at kvinner generelt ikke er like fysisk sterke som menn (Bjørge, Thomassen, & Strype, 2021).

I 2018 gjorde Amnesty International Norge undersøkelser rundt netthets mot kvinner og kvinnelige politikere, og deres data viser at kvinner hetses bort fra samfunnsdebatten. Kvinnelige politikere utsettes ikke i større grad for netthets enn menn. De hetses i større grad på bakgrunn av sitt kjønn, fremfor sine meninger og standpunkter. Menn hetses i større grad for sine argumenter og meninger. Resultatet av deres undersøkelser var at to av tre kvinnelige politikere har opplevd netthets. Dette påvirker både de som er direkte utsatt, men også andre kvinnelige politikere ved at de modererer sine uttalelser, trekker seg fra politikken eller velger å avstå fra i offentlige debatter (Amnesty International, 2018).

Funnene underbygges også av tidligere forskning gjennomført på journalister som viser at mengden hets og sjikane er likt fordelt mellom kjønnene, men at kvinnelige journalister i større grad opplever seksualisert hets. I tilfellene hvor mannlige journalister har opplevd seksualisert hets modererer de seg i større grad enn kvinnene, noe som kan ha sammenheng

med sosial «skamming». Videre viser undersøkelsen at det ikke er forskjell mellom kjønnene når det gjelder hvor emosjonelt belastende de finner hetsen, men at kvinnelige journalister rapporterer om at de har større emosjonell belastning sammenlignet med menn i samme posisjon (Hagen & Drange, 2015).

Den politiske styringen i Norge har gått fra å være totalt mannsdominert, til at kvinner gjennom 1900-tallet gikk fra å ikke ha stemmerett til å innta landets viktigste politiske posisjoner (Krane M. M., 2022). Statistikk viser at det i stortingsperioden 1945-1949 var kjønnsfordelingen på om lag 95% menn og 5% kvinner. Til sammenlikning er dagens kjønnsfordeling i inneværende stortingsperiode på om lag 55% menn og 45% kvinner (Bølstad, Kjønn, 2024).

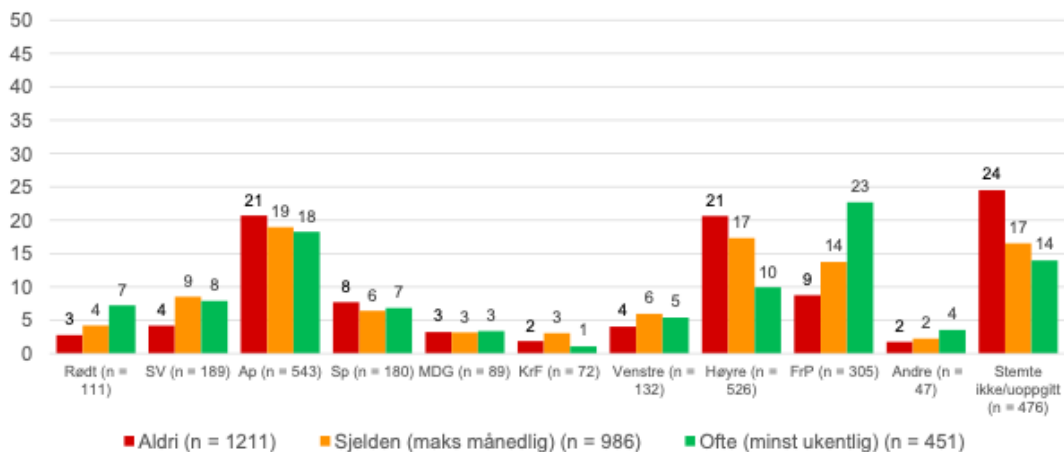
Figur 18: Diagram som viser aller partiers stortingsrepresentanter fordelt på kjønn (Bølstad, Kjønn, 2024)

De aktive nettdebattantene

Forskning viser at de aktive nettdebattante er godt voksne menn med høy utdanning. Det er også denne gruppen som er mest politisk aktive. Blant de som er minst politisk aktive er unge voksne kvinner, og personer med kort utdanning (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022).

Den teknologiske utviklingen av ulike digitale fora har bidratt til å tilgjengeliggjøre et ytringsrom for de aller fleste. Den digitale frammarsjen har i praksis senket terskelen for at en større del av befolkningen kan delta i diskusjonene, men samtidig viser befolkningsundersøkelsene at ikke alle griper denne muligheten. En undersøkelse gjennomført av Instituttet for Samfunnsforskning viser at 58% av respondentene aldri uttrykte meninger om samfunn og politikk på internett, 29% gjorde det sjelden. 7% gjorde det månedlig, 5% ukentlig og 1% daglig (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). Rapporten definerte den aktive nettdebattant som en person som uttrykket seg mer enn én gang i uken, og som utgjorde 6% av den voksne befolkningen, og at det var dobbelt så høy andel menn (8%) enn kvinner (4%) som er aktive nettdebattanter.

Det er også gjennomført undersøkelser for å kartlegge det politiske ståstedet til de aktive nettdebattantene. I tabellen under ble deres funn visualisert, inndelt i ulike partier (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022). Søylene viser til partipreferanse etter hvor ofte respondentene gir uttrykk for politiske- eller samfunnsrelaterte meninger på internett og i sosiale medier. Rød søyle viser til respondentene som aldri uttrykker seg, oransje søyle til respondentene som uttrykker seg sjeldent og grønt til de som uttrykker seg ukentlig.

Figur 19: Diagram som viser hvor ofte politikere uttrykker seg på internett fordelt på politisk parti (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022)

Slik det fremkommer av tabellen ovenfor kan det derfor synes å være en tendens at de aktive nettdebattantene tilhører ytterkantene i norsk politikk. Det er en overvekt av velgerne tilhørende Arbeiderpartiet på venstre siden, og Fremskrittspartiet på høyresiden, som har den største andelen aktive nettdebattanter.

Det er viktig å skille mellom aktive nettdebattanter og avsendere av trusler og hets. Forskning viser at hatefulle ytringer fremsettes av menn i to av tre tilfeller (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018). Avsendere kan engasjere seg i politiske debatter, og utvikle ytringer i form av trusler og hets. Dette fenomenet kalles «hundefløyten». Ipsos (2020) beskriver fenomenet slik:

Det betyr at deres egne ytringer ligger innenfor loven, men kan være av en slik karakter at det utløser eller oppfordrer til reaksjoner fra befolkningen som kan ligge utenfor loven. Aksjonen som sådan er da innenfor loven, mens følgere kan framsette ulovlige ytringer som en respons på, eller opplevd oppfordring fra, aksjonen. (s. 62)

Demografiens påvirkning

Vår hypotese om at endringer i demografiske forhold knyttet til mottaker som gruppe har ført til økt sensitivitet, underbygges av flere funn. Selv om kvinner og menn i like stor grad utsettes for trusler og hets, viser våre funn at kvinner påvirkes i større grad. Kvinner blir i syv av ti tilfeller hetset for sitt kjønn, mens menn i større grad blir hetset for sine politiske meninger. Kvinner opplever også større frykt og emosjonell belastning når de utsettes for trusler og hets. Videre viser funnene at teorien om demografiske endringer blant mottakerne som gruppe har endret seg, ved at sammensetningen av politikerne består av en større andel kvinner og at gjennomsnittsalderen har sunket for begge kjønn.

Vår hypotese om at det er endringer i demografiske forhold ved avsender som har gjort dem mer tilbøyelig til å ytre seg mer upolert, er verken styrket eller svekket. Det er ikke avdekket empiri som omhandler avsendere av trusler og hets, foruten at det i to av tre tilfeller er menn som står bak ytringene.

Sosiale medier-perspektivet

Økt bruk av sosiale medier som ytringsplattform i politiske debatter, har bidratt til krassere språkbruk og et skarpere debattklima. Politikerne oppfatter at terskel for hva de må finne seg i er hevet. Ipsos (2020) viser at:

Den politiske debatten innad i kommunestyresalen er høvisk og respektfull, men at sosiale medier har skapt et parallelt univers der debatten til dels er utenfor folkeskikk, men preges av hets og personkarakteristikker. Flere politikere gir uttrykk for at motmaktbevegelser og aksjonspolitikk har fått en større plass i samfunnet. (s. 11)

Fra 2011 til 2022 har antallet brukere av sosiale medier økt med 31 %, noe som tilsvarer at ni av ti nordmenn bruker sosiale medier (Statistisk sentralbyrå, 2023). I 2023 observerte nesten halvparten av nordmenn mellom 16-79 år krenkende meldinger på nett. Det er flest unge, i alderen 16-34 år, som har observert eller opplevd netthets, som har sammenheng med dagens økte bruk av digital kommunikasjon. Nordmenn i pensjonsalder er lavest representert, noe som har en sammenheng med at den eldre generasjonen bruker internett i mindre grad og er mindre aktive i digitale sosiale nettverk. Det trekkes frem at den vanligste årsaken til netthets er politiske meninger eller synspunkter om samfunnet, som vist i figur 19 (Walther-Zhang, 2023).

Figur 20: Diagram som viser årsaker til at personer blir utsatt for netthets i 2023 (Walther-Zhang, 2023)

Ytringsplattform

Gjennom bruk av sosiale medier har flere fått tilgang til å påvirke den politiske agendaen. Dette har fått konsekvenser for hvordan ulike politiske saker fremlegges og diskuteres på sosiale- og tradisjonelle medier. Hjelmeland (2020) viser til følgende funn:

... aktører både innenfor og utenfor beslutningsarenaen betrakter sosiale medier som en viktig og innflytelsesrik arena for agendasetting og politisk debatt. Samtidig er det tydelig at sosiale medier også har vært en arena for et polarisert ordskifte, der debatten ofte har vært preget av usaklighet, netthets og sjikane. (s. 2)

Politikerne mener likevel at sosiale medier er en viktig arena for politisk kommunikasjon og debatt i lokaldemokratiske prosesser (Hjelmeland, 2020).

Det er en fordel for politikere å benytte de største digitale plattformene med flest brukere for å spre sitt politiske budskap, og for å bygge nettverk som er viktig for deres politiske virke (Ostad, 2022). Desto større de ulike sosiale plattformene blir jo vanskeligere er det for politikere å velge dem bort. Bare i Norge har for eksempel 3,4 millioner nordmenn en Facebook-profil, og Facebook vil dermed være en viktig plattform for politisk deltakelse. Tilgjengelig vil de samme store plattformene og nettverkene benyttes mot politikere til å spre trusler og hets (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018).

Politikere sin tilstedeværelse på sosiale medier har også gjort dem mer tilgjengelige. Før måtte man i større grad oppsøke politikere enten fysisk, ved å sende brev, skrive et leserinnlegg eller ringe dem via telefon. Dette var kun mulig hvis man visste hvor og når de kunne oppsøkes. I dag er politikere kun et tastetrykk unna. Dette gjør at prosessen fra man får et ønske om å ytre trusler og hets, til publisering av dette, kan gå så fort at avsender ikke rekker å ombestemme seg eller angre handlingen. Blir trusler og hets først publisert i sosiale medier vil de treffe et bredt spekter av brukere umiddelbart.

Det er ikke nødvendigvis kun mottaker som fanger opp trusler og hets, det kan også være andre brukere av samme digitale plattform. Potensialet for spredning er derfor stort, og kan foregå på tvers av landegrenser innen svært kort tid. Når spredningen først er et faktum, er den vanskelig å stoppe. Dette kan igjen bidra til å skape frykt blant politikere. Det er ingen

tvil om at sosiale medier muliggjør spredning av hatefulle ytringer og at samfunnet har overlatt mye makt til teknologiselskapene (Ostad, 2022).

En utfordring med at budskapet spres på tvers av landegrensene kan være at det oppstår en konflikt knyttet til ytringsfrihet i ulike land, og hva som anses som tillatt å ytre på internett. Dette kan være utfordrende når det gjelder å definere hvem som skal ha ansvaret for å regulere plattformene. Mange er skeptiske til å tillegge ansvaret over på teknologiselskapene som drives av profitt. Samtidig er det både ressurs- og tidkrevende å overvåke den store mengden med informasjon som publiseres og spres på sosiale medier (Ostad, 2022).

Forsterkede effekter

Utviklingen av den moderne kommunikasjonsteknologien har gjort de digitale debattplattformene mer tilgjengelige for allmennheten, og gjort det lettere for folk å opprette kontakt og bygge nettverk med andre likesinnede. Dette har bidratt til at «flere mennesker ytrer seg i det offentlige rom, og støtter på den måten opp om demokratiets prinsipper» (Ipsos, 2020, s. 14).

Selv om det finnes gode grunner til å se på sosiale medier som en positiv teknologisk utvikling viser forskning at sosiale medier blant annet muliggjør kraftfull mobilisering og konfrontasjoner mellom meningsmotstandere fordi sosiale medier gjør det enklere for aktører å koble seg sammen (Karlsen & Steen-Johnsen, 2023). Sosiale medier kan dermed bidra til å forsterke de eksisterende effektene for meningsdannelse og i tillegg legge til rette for publisering av trusler og hets mot politikere på nett. Aral (2020) beskriver det slik:

Social media could deliver an incredible wave of productivity, innovation, social welfare, democratization, equality, health, positivity, unity, and progress. At the same time, it can and if left unchecked, will deliver death blows to our democracies, our economies, and our public health. Today we are at a crossroads of these realities.

Forskning viser at sosiale medier er med på å forsterke effekten av ekkokammer. Ekkokammer bidrar til at diskusjonene blir ensidige og gir lite rom for motstridene argumenter som kan skape et unyansert bilde, spredning av feilinformasjon og hindre tilstrekkelig kontroll av fakta. For å motvirke dette er det viktig med åpne dialoger og eksponering av ulike perspektiver. Dette forutsetter at man er villig til å drive med

sannhetssøking, men denne muligheten mister man, jo mer tid man tilbringer i et ekkokammer (Amankwah, 2021). Selv om det finnes forskning som viser at folk søker til ekkokammer, finnes de ikke bevis for at folk unngår motstridene eller ubehagelig informasjon (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022).

Forskning viser også at algoritmene på sosiale medier forsterker ekkokammeret ytterligere. Algoritmer fører til at brukerne innsnevrer eller begrenser nettverket slik at de ikke får et bredt og mangfoldig bilde av virkeligheten (Kuran, 2021). Informasjonen i grupper blir også fragmentert, og kan skape en ufullstendig oppfatning av virkeligheten. Dette kan hindre en åpen og sunn demokratisk debatt (Nadim, Thorbjørnsrud, & Fladmoe, 2021).

I sosiale medier blir brukeren eksponert for et bredt spekter av mangfoldige nyhetskilder, men algoritmene bidrar likevel til å styre informasjonen brukeren blir eksponert for. Uavhengig av algoritmens påvirkning kan brukerne filtrere informasjonen gjennom selvvalg, og tilegne seg mer nyansert bilde basert på et bredere informasjonsgrunnlag (Dubois & Blank, 2018).

Dersom brukerne ikke etterstreber å nyansere bildet og informasjonen kan det føre til at polarisering oppstår. Flere studier foretatt i nyere tid viser hvor viktig det er å forstå den sosiale dynamikken som sosiale medier legger til rette for. Resultatene er egnet til å forklare hvordan selvseleksjon og søk etter likesinnede påvirker polariseringsdynamikken mellom grupper som fokuserer på kontroversielle emner (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022). Både i Norge og på verdensbasis er det registrert en tiltagende polarisering og økning i hatefulle ytringer. En forsterket polarisering i samfunnet vil føre til større avstand mellom ulike grupper (Ostad, 2022).

Nyere forskning viser også til at den digitale tilstedeværelsen bidrar til større forståelse og aksept for ulikheter gjennom mangfoldet av stemmer og perspektiver som finnes der. Disse resultatene viser at sosiale medier legger til rette for at flere stemmer og synspunkter blir synlige, og på denne måten bidrar til å motvirke polarisering (Karlsen & Steen-Johnsen, 2023).

Sosiale medier øker eksponeringen for ulike politiske synspunkter i samfunnet, og gjør det mulig å se samme sak fra flere sider. I noen tilfeller vil tilgang til motstridende informasjon kunne bidra til politisk moderasjon. Samtidig viser forskning at den økte eksponeringen til motstridende synspunkter kan ha polariserende effekter (Barberá, 2020).

Et fenomen som kan forsterke polarisering er trolling. Trolling referer til tilfeller hvor brukere forsettlig provoserer andre. Dette kan gjøres ved å publisere aggressive, irrelevante eller fornærmende kommentarer, eller ved å trekke andre inn i meningsløse og tidskrevende diskusjoner (Nadim, Thorbjørnsrud, & Fladmoe, 2021). Sosiale medier tilrettelegger for at trolling kan finne sted da brukere i større grad er villig til å si eller gjøre ting på nettet som de ellers ikke ville ha gjort i den fysiske verden (Fichman & Akter, 2023).

Trolling kan ha store konsekvenser for viktige demokratiske prosesser som for eksempel ved et valg. I forkant av 2020-valget i USA ble det oppdaget at en av Facebook sine mest populære sider dedikert til kristent innhold var drevet av østeuropeiske trollfarmer for å produsere politisk propaganda. Siden var en del av et større nettverk som forsøkte å påvirke valget i US. Facebook la dermed til rette for at flere millioner amerikanere ble utsatt for trolling i forkant av valget i 2020 som er resultat av Facebooks plattformdesign og engasjementssultne algoritme (Hao, 2021).

Forskning viser at sosiale medier gir brukere muligheten til å være anonyme eller opprette falske profiler for å skjule sin identitet. Dette kan forsterke opplevelsen av manglende konsekvenser ved å ytre seg hatefullt på nett. Ifølge en undersøkelse gjort av Medietilsynet var 55% prosent av de hatefulle ytringene som respondentene rapporterte om, gjort av personer de ikke kjente til eller som var anonyme (Medietilsynet, 2022).

Terskelen for å fremsette hatefulle ytringer bak en falsk profil er vesentlig lavere, enn ved å kontakte en politiker «ansikt-til-ansikt» for å ytre sine meninger. Undersøkelsene viser at folk velger å uttrykke seg anonymt fordi de frykter reaksjoner og mulige konsekvenser, som for eksempel å miste jobben (Medietilsynet, 2022). Gjennom sosiale medier blir enkeltpersoner sin identitet visket ut til fordel for gruppetilhørighet «som forsterkes av ulike former for, og grader av, anonymitet i form av avatarer, kallenavn og konstruksjon av egen «nett-persona» som skiller seg fra den man ellers opptrer som» (Nadim, Thorbjørnsrud, & Fladmoe, 2021, s. 19).

Forflytningen av offentlige debatter fra tradisjonell media som trykte aviser, over på sosiale medier, har åpnet opp for mindre redaktørstyring og sensur. I dag kan innhold viderefremmes blant brukere uten tredjepartsfiltrering, kontrollering av fakta eller redaksjonell vurdering (Allcott & Gentzkow, 2017). Med innføringen av sosiale medier har rollen til de tradisjonelle mediene blitt svekket. Tidligere var det de tradisjonelle mediene som regulerte rammene for

hva som ble formidlet i den offentlige debatten, men med den teknologiske utviklingen har sosiale medier tatt større plass og fått en viktigere rolle.

De ulike teknologiselskapene har vist liten vilje til selvregulering, blant annet på grunn av deres forretningsmodell som er basert på profitt. Inntektene stammer fra salg av data og målrettet annonsering for å kunne tjene penger (Allcott & Gentzkow, 2017). I tillegg er det utfordrende å pålegge teknologiselskapene endringer med hensyn til lovregulering og grensedragning mellom ytringsfrihet og sensur; «Nasjonal lovregulering av internasjonale plattformer er krevende, og selv om flere av respondentene ytret ønske om å stille plattformene mer til ansvar, pekte mange på at det der også oppstår vanskelige grenseoppganger mellom sensur og ytringsfrihet» (Ostad, 2022, s. 34).

Sosiale medier legger til rette for rask spredning av informasjon, uavhengig av informasjonens troverdighet og pålitelighet. Dette kan føre til at falske nyheter og desinformasjon sprer seg før de blir bekreftet eller avvist. Sosiale medier er godt egnet til formidling av falske nyheter, og gjør det vanskelig å skille mellom det som er sant og usant (Allcott & Gentzkow, 2017). Det kan også være vanskelig å avsløre avsenderen og intensjon bak budskapet. Sosiale medier gir «... hittil uante muligheter for personalisering av innhold, med dertil hørende frykt for manipulering, spredning av desinformasjon, dyrking av politisk polarisering og en oppdelt, ugjennomsiktig offentlighet» (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.), 2022, s. 115).

En annen effekt som kan forsterkes ved bruk av sosiale medier desensitivisering, som kan oppstå ved hyppig og gjentagende eksponering for trusler og hets (Kronheim, 2023). Dette begrepet forklarer det samme fenomenet som normaliseringsprosessen. Hatefulle ytringer kan bli sett på som mindre alvorlig og bli normalisert, og dermed føre til en gradvis reduksjon i følsomheten. På denne måten endrer desensitivisering holdningene i samfunnet.

Desensitivisering kan føre til at både enkeltindivider og samfunn som gruppe utvikler redusert empati for andres lidelse. Dette kan gjøre de mindre bekymret for hvordan andre har det og er mer tilbøyelig for å ytre seg hatefullt uten at man tenker over hvordan det påvirker mottakeren. I tillegg kan desensitivisering gjøre folk mindre tilbøyelige til å gripe inn eller hjelpe andre som blir utsatt for hatefulle ytringer (Ostad, 2022).

Sosiale mediers påvirkning

Vår hypotese om at sosiale medier bidrar til å forsterke de eksisterende effektene for meningsdannelse underbygges av flere funn, men svekkes også av flere funn. Sosiale medier legger til rette for at flere brukere kan delta i politiske prosesser, men kan samtidig styre og filtrere informasjon som treffer de enkelte brukerne. Når algoritmene bidrar til å selektere informasjon, kan dette føre til et unyansert bilde og at gruppen med det samme synspunktet blir større. Når gruppen blir utsatt for ekkokammer-effekten, kan dette bidra til økt polarisering mellom gruppene med ulike synspunkt. Fenomenet trolling vil også forsterke effektene ytterligere ved å bidra til et skarpere debattklima og økt engasjement.

Derimot viser funn at det ikke er bevist at de som befinner seg i et ekkokammergruppen ikke er mottagelige for motstridende informasjon fra utsiden. I tillegg blir brukerne eksponert for mangfoldig informasjon, som kan redusere faren for ensidig informasjon og polarisering.

Vår hypotese om at sosiale medier senker avsenders tilbøyelighet til å fremsette trusler og hets synes å være styrket av flere funn, blant annet ved forsterkede effekter som kan bidra til økt engasjement og et unyansert bilde, til tross for at enkelte funn ikke støtter dette i like stor grad. At sosiale medier i tillegg gjør det mulig at brukeren kan ytre seg anonymt, kombinert med at sannsynligheten for konsekvenser er lav, kan dette legge til rette for at trusler og hets fremsettes.

Oppsummering av resultatene

Resultatene knyttet til de tre perspektivene er fremstilt i tabellen under, og viser analysen av det empiriske materialet mot teori og hypoteser.

Perspektiv	Forklaring	Funn
Gap-perspektivet	Ytringsfriheten reguleres av formelle- og uformelle normer i det norske demokratiet. Mellom de formelle- og uformelle normene er det et gap mellom hva som er juridisk straffbart å ytre, og hva som er ansettes som akseptabelt å ytre.	De formelle normene har holdt seg stabile gjennom samfunnsutviklingen og er ikke endret.
<u>Hypotese:</u> Gapet har blitt større som følge av samfunnsutviklingen		De uformelle normene har endret seg i takt med samfunnsutviklingen ved at det er mindre aksept for hva som er akseptabelt å ytre.
<u>Teori:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Demokrati - Ytringsfrihet - Formelle normer - Uformelle normer 		Dette har ført til at gapet mellom de formelle- og uformelle normene har økt. Gapet kan bidra til å påvirke rapporteringen av trusler og hets.
		Hypotesen har stor forklaringskraft

Perspektiv	Forklaring	Funn
Demografiperspektivet	Den demografiske sammensetning i et samfunn endrer seg i takt med samfunnsutviklingen. Ulike demografiske forhold ved avsender og mottaker kan påvirke hvordan ytringer tolkes, og om de oppfattes som trusler og hets. Disse ulikhetene kan skyldes biologisk faktorer, men kan også skyldes oppvekst og miljø.	Den demografiske sammensetningen blant norske politikere har endret seg til å bestå av flere kvinnelige representanter, samt at gjennomsnittsalderen blant begge kjønn har sunket.
<u>Hypotese:</u> 1. Demografiske endringer knyttet til mottakeren som gruppe, har resultert i økt sensitivitet ovenfor trusler og hets 2. Demografiske endringer ved avsender har medført en større tilbøyelighet til å ytre seg mer upolert		Både yngre og kvinner opplever en større frykt og emosjonell belastning når de utsettes for trusler og hets, som kan føre til økt rapportering. Det er ikke avdekket empiri som omhandler demografiske endringer ved avsender av trusler og hets.
<u>Teori:</u> - Generell demografi - Alder og personlig utvikling - Kjønn - Kunnskapsnivå		Hypotese 1 har stor forklaringskraft Hypotese 2 har ingen forklaringskraft

Perspektiv	Forklaring	Funn
Sosiale medier-perspektivet	Sosiale medier er en tilgjengelig ytringsplattform som legger til rette for politisk deltakelse. Sosiale medier kan bidra til å forme våre holdninger og danne sosiale nettverk. Det er flere effekter som påvirker meningsdannelse ved bruk av sosiale medier.	Sosiale medier kan styre og filtrere informasjon som brukerne eksponeres for, og som kan bidra til et unyansert bilde gjennom ufullstendig informasjon.
<u>Hypotese:</u> 1. Sosiale medier forsterker eksisterende effekter for meningsdannelse 2. Sosiale medier senker avsenderens tilbøyelighet til å fremsette trusler og hets		Flere kjente effekter for meningsdannelse forsterkes ved bruk av sosiale medier. Avsenders tilbøyelighet er senket som følge av mulighet for anonym publisering, og liten sannsynlighet for konsekvenser.
<u>Teori:</u> - Sosiale medier - Ytringsplattform - Ekkokammer - Polarisering		Hypotese 1 har stor forklaringskraft Hypotese 2 har stor forklaringskraft

Kapittel 6: Diskusjon

Hensikten med dette kapitlet er å diskutere resultatene knyttet til de ulike perspektivene mot vår problemstilling. Først vil de ulike perspektivene drøftes mot problemstillingen hver for seg, deretter drøftes samspillet mellom perspektivene mot vår problemstilling. Vi søker med dette å avdekke årsaker til hvorfor det er registrert en økning i tilfeller av trusler og hets mot politikere.

Gap-perspektivet

Det skal være rom for å ytre sine meninger, og i prinsippet skal det være akseptabelt å ytre seg uten å bli sensurert eller frykte represalier. Begrensningene i hva som anses som akseptabelt å ytre seg om ligger i utgangspunktet opp mot den juridiske straffebestemmelsen, men våre resultater viser at gapet hvor de sosiale normene definerer hva som er akseptert å ytre har økt.

Det faktum at de formelle normene kun har endret ordlyd for mer presis tolking, og ikke endret ordlyden for å begrense ytringsfriheten i større grad, kan tyde på at lovgiver anser dagens nivå for straffbare ytringer som riktig. Lovgiver på sin side har store krav til hvordan en ytring skal tolkes mot lovverket i vurderingen om den er straffbar, med spesielt fokus på hva som faktisk er ytret, og i hvilken sammenheng ytringen er fremsatt i. Derimot kunne en strengere regulering av de formelle normene bidratt til lavere tilbøyelighet for avsender til å fremsette trusler og hets, da dette kunne medført konsekvenser og dermed virket allmennpreventivt.

I motsetning til de formelle normene, har de uformelle normene endret seg med samfunnsutviklingen. Det som ble ansett som sosialt akseptert i ord og handling på 70-tallet, anses nødvendigvis ikke som like akseptabelt i dagens samfunn. Et eksempel på dette kan være Hellbillies sin låt fra 1996 med sangen «En neger på Ål stasjon», som ble vraket i 2015 etter rasismebeskyldninger, altså 24 år etter at den ble publisert (Alvsing, 2015). Et annet eksempel er Roald Dahl sine barnebøker som ble gjenstand for offentlig debatt i 2023, hvor ord som «tjukk» ble byttet ut med «enorm», og «stygg» ble byttet ut med «ekkel». Dette ble gjort i den hensikt at bøkene skulle være mindre støtende (NTB, 2023).

Eksemplene viser hvor sterke de uformelle normene står i samfunnet, og at de ikke alltid tar hensyn til konteksten ytringen er fremsatt i. Når det ikke stilles strenge krav til vurdering av ytringer i de uformelle normene kan det føre til en ukritisk rapportering av tilfeller av trusler og hets mot politikere, som vil føre til en feil gjengivelse av virkelighetsbilde i rapportene.

På den ene siden er det viktig at de uformelle normene eksisterer, slik at flest mulig blir inkludert i takt med samfunnsutviklingen. Det at samfunnet har utviklet en rapporteringskultur, hvor ukultur blir ansatt som uakseptabelt, er et viktig steg i retning av et mer åpent og inkluderende samfunn. På den andre siden kan samfunnet bli for sensitivt ved at ytringer vurderes ut fra oppfattelse og magefølelse. De uformelle normene er ikke nedfelt, og beror på individers oppfatning og tolkning av disse. Dette kan medføre at gapet mellom formelle- og uformelle normer blir for stort, som igjen kan føre til at opplevelsen av ytringsfriheten reduseres.

Det er viktig å begrense hva som anses som akseptabelt å ytre for å ivareta og inkludere alle i et samfunn. Derimot kan det være at samfunnet er tjent med å finne en balansegang mellom de ulike uformelle normene, og at ulikheter aksepteres i større grad. En oppfatning er at samfunnsutviklingen har dreid seg i retning av at man lettere kan bli krenket på andres vegne, som kan føre til at terskelen for hva som anses som akseptabelt senkes mer enn nødvendig.

I 2023 anmeldte 14% av politikerne som ble utsatt for trusler og hets hendelsen, mot 6 % i 2019 (Ipsos, 2023). Økningen på 8% kan skyldes flere forhold, blant annet økt fokusering på trusler og hets fra myndighetene sin side, flere tilfeller av trusler og hets, bedre system for å anmelde eller likende. Derimot er det også en økning på 11% i antall henlagte anmeldelser (Ipsos, 2023). Dette kan indikere at alvorlighetsgraden ikke har økt, og at ytringen ikke er straffbar etter de formelle normene.

Antall anmeldte forhold vil ikke være en pålitelig kilde for å måle alvorlighetsgraden i fremsatte trusler og hets, da både resultatet av anmeldelsene og domstolsbehandling kan ha vurdert ytringen som ikke straffbar. Rettspraksis ville gjengitt det faktiske omfanget av straffbare tilfeller av trusler og hets, men slik det fremkom i resultatkapittelet er det lite rettspraksis, og utfordrende å lage en oversikt over samtlige avgjørelser knyttet til trusler og hets mot politikere.

Det kan stilles spørsmålsteget om den juridiske reguleringen av ytringsfriheten er riktig, eller om disse skulle vært endret med samfunnsutviklingen for å redusere gapet mellom de formelle- og uformelle normene (Midtbøen & Steen-Johnsen, 2016). Et større gap, i form av at mottaker har blitt mer sensitiv, vil føre til økt rapportering av trusler og hets mot politikere.

Demografiperspektivet

Sammensetningen av politikerpopulasjonen har utviklet seg fra å være mannsdominert til å ha tilnærmet lik andel av kvinner og menn. Våre funn at kvinnelige- og mannlige politikere er utsatt for trusler og hets i like stor grad (Bjørge, Thomassen, & Strype, 2021). Slik det fremkom av resultatkapittelet har demografiske endringer ført til økt sensitivitet hos mottaker som gruppe. Kvinnelige politikere, på den ene siden, er mer sårbare og føler større frykt i forbindelse med trusler og hets, enn mannlige politikere. I tillegg kan det faktum at 70 % av tilfellene av trusler og hets er av seksuell karakter fremfor politisk kritikk, bidra til at hendelsene oppfattes mer personlig og belastende. Dette kan bidra til at kvinnelige politikere i større grad er tilbøyelig til å rapportere om disse forholdene (Ipsos, 2023).

Mannlige politikere, på den andre siden, hetses i større grad for sitt politiske ståsted, noe som lettere kan anses som akseptabelt. Menn er mer robuste mot tilfeller av trusler og hets, men føler mer skam når tilfellene er av seksuell karakter. Dette fører til at menn rapporterer i mindre grad. Endringer i den demografiske sammensetningen av mottakergruppen, ved at den består av flere kvinnelige politikere, kan dermed være en forklarende faktor til den rapporterte økningen av trusler og hets.

En annen faktor som kan påvirke rapporteringen av trusler og hets er alder. Vi har avdekket store sprik i resultatene knyttet til politikeres utsatthet med tanke på alder. På den ene siden viser en studie at politikere mellom 26-35 år er mest utsatt, og at utsattheten synker fra 36 år (Bjørge, Thomassen, & Strype, 2021). På den andre siden viser en studie at politikere mellom 40-49 år er mest utsatt, og at utsattheten først avtar fra fylte 60 år (Ipsos, 2023).

I lys av dette vil aldersfordelingen blant politikerne påvirke hvor stor andel som er utsatt for trusler og hets. Aldersgruppen av politikere mellom 18-39 år har økt med 1,8%, mens aldersgruppen mellom 40-49 år er redusert med 1%, fra 2019 og frem til 2023. Ifølge den første undersøkelsen kan økning i andelen av politikere mellom 18-39 år føre til at flere er utsatt for trusler og hets. Derimot kan det ifølge den andre undersøkelsen, hvor politikere

mellom 40-49 år er mest utsatt, føre til en reduksjon i sannsynligheten for tilfeller av trusler og hets da det blir færre i denne aldersgruppen. På bakgrunn av dette er det derfor vanskelig å avgjøre hvorvidt alder i seg selv påvirker den rapporterte økningen.

Et annet aspekt ved alder som også kan påvirke om ytringene oppfattes som trusler og hets er erfaring. Den eldre generasjonen av politikere har vokst opp i et samfunn hvor den sosiale kulturen ikke var like åpen for varsling og rapportering som i dag. Flere startet sin karriere i en kultur hvor det i større grad var forventet at man måtte «stå i det» eller «tåle det», og at dette kan ha ført til at de har bygd opp en høyere terskel for hva som ble ansett som uakseptabelt. I tillegg vil normaliseringsprosessen bidra til at terskelen flyttes for hva som er akseptabelt, og at ytringen dermed lettere prells av og ikke rapporteres. Yngre politikere på sin side har kortere fartstid i politikerkarrieren, og har nødvendigvis ikke bygd opp en tilstrekkelig erfaring og robusthet mot trusler og hets på samme måte. Ut fra dette aspektet kan endringer i gjennomsnittsalderen påvirke den rapporterte økningen av trusler og hets.

Et tredje aspekt som kan påvirke rapporteringen av trusler og hets er hvordan personlighet utvikles med alder, og hvordan ulik tolkning av begrepene kan endre seg gjennom begrepsrelativisme. Eldre politikere kan ha en bredere forståelse av begreper enn yngre politikere, basert på ulik livs- og arbeidserfaring. At uklare tolkning av begreper kan forekomme understøttes av våre funn; «Jeg vet ikke om det kommer inn under trusler, men jeg har blitt tilsendt penisbilder, og andre grove seksuelle meldinger. Det oppleves ikke som at det er seksuelt motivert, men mer at hensikten er å trakassere» (Bjørgero, Thomassen, & Strype, 2021, s. 26).

Et eksempel på et spørsmål som kan tolkes ulikt er følgende; «Har noen opptrådt på en ubehagelig eller urovekkende måte overfor deg i forbindelse med politiske arrangementer eller reiser?» (Bjørgero, Thomassen, & Strype, 2021, s. 55). Det vil naturligvis være individuelt hva de ulike politikerne legger i begrepene som ubehagelig og urovekkende. På den ene siden kan begrepene tolkes bredt og inkludere flere hendelser som ligger i nedre sjiktet for hva undersøkelser søker å treffe. Dette vil medføre en overrapportering som ikke er reelt. På den andre siden kan begrepene tolkes for snevert, som kan medføre at enkelte politikere ikke registrerer hendelser de faktisk har vært utsatt for.

Demografiske forhold ved avsender kan også påvirke omfanget av trusler og hets. Selv om det ikke er avdekket forskning eller studier knyttet til avsendere av trussel og hets, viser våre resultater at menn står bak to av tre hatefulle ytringer (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018). Det kan likevel foreligge noen indikasjoner om avsender basert på hvem som er politisk aktive.

Eldre menn som er høyt utdannet representerer de aktive nettdebattantene. Den største andelen tilhører ytterpartiene i politikken. Ytterpartiene kan føre svært ulik og kontrastfylt politikk, som dermed kan engasjere flere og skape et hardere debattklima. Menn har større tilbøyelighet til å stå sammen og samarbeide dersom de står ovenfor en konkurrerende gruppe, noe som underbygges av male warrior-hypotesen. Hypotesen beskriver også at mannen ut fra sin biologiske natur er en «kriger» (McDonald, Navarrete, & Van Vugt, 2012). Lite engasjerer mer i et demokratisk samfunn enn et kontroversielt, politisk tema.

Den største andelen av trusler og hets mot politikere fremsettes på sosiale medier, både i åpne og lukkede forum. Selv om det er eldre menn som anses som de aktive nettdebattantene, så er det nødvendigvis ikke dem som står for den største delen av trusler og hets mot politikere.

På den ene siden kan det tenkes at eldre menn, med god utdanning, kan ha en overbevisende fremtoning knyttet til politiske debatter som støtter deres perspektiv. Politikk omfatter derimot et bredt spekter av ulike saksområder, og det er ikke nødvendigvis slik at høyt utdannede menn har tilstrekkelig selvinnsikt til å indentifisere egne begrensinger knyttet til andre kompetanseområder, som understøttes av Dunning-Kruger-effekten (Dunning, 2011). Med kombinasjonen av lite selvinnsikt, høy selvtilitt og høyt politisk engasjement er det nærliggende å tro at denne gruppen også kan være tilbøyelig til å «trække over streken», og fremsette krasse kommentarer som oppfattes som trusler og hets av mottakeren.

På den andre siden kan fenomenet om hundefløyten bidra til å forklare hvem avsendergruppen er. Det er ikke nødvendigvis de politisk aktive som fremsetter trusler og hets, men deres «følgere» som lar seg engasjere. En ytring som i utgangspunktet er innenfor lovlighetsgrenser, kan bli fanget opp og utviklet av andre personer som kaster seg på debatten, og dermed eskalerer ytring i form av trusler og hets.

Det er ikke nødvendigvis bare de som innehar kompetanse om et tema som deltar i debattene. For eksempel har det politiske vedtaket om å etablere strømkabler for å eksportere energi til utlandet bidratt til en opphetet debatt omkring norske strømpriser. Årsaken til høye strømpriser har av flere blitt adressert til politikerne, uten at man besitter det hele og store bildet (Heldahl, 2023). Når man ikke evner å se at andre treffer beslutninger som er bedre enn ens egen vurdering, kan det føre til økt frustrasjon og fremsettelse av misnøye i form av trusler og hets.

Sosiale medier-perspektivet

Slik våre resultater viser brukes sosiale medier som en ytringsplattform for politisk deltakelse, både for avsender og mottaker. Sosiale medier har bidratt til at en større del av befolkningen får anledning til å delta i agendasetting og politiske debatter. Med økt deltakelse følger det økt engasjement, og politikerne får en bedre «temperaturføler» i samfunnet. Dette kan føre til et bredere kunnskapsgrunnlag og riktigere prioriteringer for samfunnet, slik at midler og prioriteringer i større grad forvaltes etter flertallets interesser.

På den ene siden bidrar sosiale medier til at politikerne er mer tilgjengelig og at de i større grad er mer synlige i politiske debatter på internett. De bruker selv sosiale medier som en kanal for å nå ut til sine velgere, og til å spre sine politiske budskap med bredt nedslagsfelt og med umiddelbar virkning. På den andre siden vil bruk av sosiale medier øke politikernes eksponering av seg selv på plattformer hvor vi kjenner til at den største andelen av trusler og hets fremsettes. Dette kan føre til at de større grad blir utsatt for trusler og hets, og at de selv avdekker tilfeller som de ellers ikke var kjent med, som igjen kan føre til økt rapportering.

Likevel kan gjentatte tilfeller av trusler og hets medføre en desensitivisering, og at politikeren selv hever terskelen for hva som anses som akseptabelt, og dermed rapporterer om tilfeller av trusler og hets i mindre grad.

Det følger flere utfordringer med bruk av sosiale medier som ytringsplattform for politisk deltakelse, som også kan påvirke meningsdannelsen. Når politisk engasjerte tar del i politiske debatter på nett, eller oppsøker grupper med likesinnede meningsfeller, kan effekten ekkokammer bidra til å dele informasjon og skape en konsensus som forsterker budskapet innad i gruppa. Likevel er det ikke bevist at gruppene unngår motstridende informasjon.

Algoritmer kan også styre informasjonen som deles til den enkelte bruker basert på vedkommendes interesser og tidligere søk, noe som kan forsterke ekkokammereffekten (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022).

Flere ekkokammer kan bidra til økt polarisering, noe som også kan forsterkes av de tradisjonelle mediene. De benytter også sosiale medier til å dele innhold, blant annet nyheter, og kan gjennom hardere retorikk mot politikere bidra til å øke polariseringen. Ved å benytte fengende, kritiske overskrifter skapes engasjement hos personer, noe som kan fremprovosere både sinne og frustrasjon.

De tradisjonelle mediene er i større grad styres av profitt i dag, og det stilles større krav til hyppige og løpende oppdateringer og publiseringer. En viktig del av inntektsgrunnlaget, etter reduksjonen av papiravisens rolle, er å skape inntekter basert «klikk» (NOU, 2022). Det er grunn til å tro at nyheter om politikernes fortid og personlige skandaler resulterer i større engasjement og dermed høyere inntekter, og at dette kan resultere i økt politikerforakt. Økt debattklima, som også er mer individfokusert, kan resultere i at trusler og hets fremsettes ovenfor selve politikeren, og ikke partiet eller politikken som føres.

Det er også mulig for avsender å uttrykke seg anonymt på sosiale medier. En ulempe med slik anonymitet er at dette står i kontrast med ansvarlighet i debatter, og bidrar til at den som ytrer trusler og hets vanskelig kan identifiseres og sanksjoneres. I tillegg vil det være enklere for avsender å dele trusler og hets gjennom et anonymt innlegg, enn «ansikt til ansikt». Dette senker terskelen for å fremsette slike ytringer (Medietilsynet, 2022). I kombinasjon med fravær av konsekvenser kan dette føre til økning i tilfeller av trusler og hets.

Samspeilet mellom perspektivene

Det er mekanismer ved både gap-perspektivet, demografiperspektivet og sosiale medierperspektivet som isolert sett kan forklare den rapporterte økningen av trusler og hets mot politikere.

Gjennom samfunnsendringer har terskelen for hva som anses som akseptabelt å ytre endret seg, og samfunnet aksepterer mindre. Sosiale medier legger til rette for at flere kan ytre seg, og at avsenders tilbøyelighet til å fremsette trusler og hets er lavere gjennom mulighetene for anonym publisering og liten sannsynlighet for konsekvenser.

Kombinasjonen av effektene, ved at samfunnet aksepterer mindre og at sosiale medier senker avsenders tilbøyelighet til å fremsette trusler og hets, kan ha en forsterkende virkning på rapporterte tilfeller. Den forsterkede virkningen kan bestå av to forhold; enten at avsender er mer tilbøyelig til å ytre trusler og hets, eller ved at mottaker aksepterer mindre med samfunnsutviklingen som kan føre til en redusert ytringsfrihet.

Dersom den opplevde ytringsfriheten reduseres kan det føre til at ytringer flyttes til lukkede forum som kan virke som et ekkokammer, hvor frustrasjon kan bygges opp og *trykkokereffekten* kan oppstå. Dette kan i verste fall resultere i ekstremisme (Slinning, 2021). Slinning (2021) viser til følgende sitat som omhandler konsekvensene av ekkokammer og trykkokereffekt:

Hvis man bare holder seg til den ene lille gruppen og ikke ønsker eller tør å snakke om det med noen andre enn en sånn liten gruppe, så kan jo det få konsekvenser som Anders Behring Breivik da, som kun snakket på nettet med et fåtall av mennesker på et forum, som alle har samme mening, ikke sant [...] Så blir man blind til at det kanskje finnes andre svar. (s. 45)

Både endringer i mekanismene i gap-perspektivet, og endringer i mekanismene i sosiale medierperspektivet, kan i samspill påvirke økningen av trusler og hets. Sosiale medier påvirker meningsdannelse i stor grad, gjennom effekter som trykkokereffekten og hundefløyten, noe som kan medføre at nye avsendere oppstår som følge av politisk engasjement og polarisering.

En mekanisme som derimot kan svekke at endringene som nevnt ovenfor forsterker hverandre, er strengere sosial kontroll. En ytring publisert i sosiale medier er som regel synlig for andre brukere. Ytringen kan bli gjenstand for sosial korreksjon og negativ oppmerksomhet gjennom uformelle normer, noe som kan føre til at avsender modererer sin egen ytring. Dette kan føre til en potensiell reduksjon av trusler og hets.

Ved å undersøke demografi- og sosiale medier-perspektivet er det også demografiske endringer som kan ha en forsterkende effekt på den rapporterte økningen, i kombinasjon med effekter fra sosiale medier. Politikerne blir stadig yngre, og andelen kvinner øker. Dette kan føre til at gruppen blir mindre robust, og opplever trusler og hets som mer emosjonelt belastende. Gjennom sosiale medier vil ytringer som publiseres offentlig ha potensiale til å spre seg raskt, og man kan oppleve å bli gjenstand for en offentlig gapestokk. Det vil i tillegg være mer belastende dersom informasjon eller ytringer som spres, er desinformasjon. Endringene tilknyttet disse perspektivene vil i samspill påvirke rapporteringen av trusler og hets.

Det er vanskelig å se at mekanismene i demografi- og gap-perspektivet sammen har en forsterkende effekt på rapporteringen. Uavhengig av alder, kjønn, utdanningsnivå og personlighet hos både avsendere og mottakere, er alle en del av den samme samfunnsutviklingen. Det vil alltid være individuelle forskjeller i hvordan de uformelle normene tolkes og etterleves.

De påviste endringene i mekanismene, tilhørende de tre perspektivene, har forsterkende effekt på rapporteringen. De største effektene oppstår når mekanismene opptrer i samspill med hverandre. Det kan fremstå som at effektene tilknyttet sosiale medier-perspektivet påvirker rapporteringen i størst grad, både på mottakersiden og på avsendersiden.

Kapittel 7: Konklusjon

I denne litteraturstudien har vi undersøkt hvilke mekanismer som kan bidra til å forklare den rapporterte økningen av trusler og hets rettet mot politikere, basert på tre perspektiver. Målet med denne studien har vært å finne svar på vår problemstilling; *Hva kan bidra til å forklare den rapporterte økningen av trusler og hets rettet mot politikere?*

Slik det fremkom av vår innledning er det registrert en økning i rapporterte tilfeller av trusler og hets, hvor andelen respondenter som hadde opplevd dette økte fra 40% i 2013 til 70% i 2021. I den siste undersøkelsen fremkom det også at én av fem politikere unnlot å engasjere seg, eller uttale seg, i spesifikke saker i frykt for konsekvensene. Selv om ytringsfriheten står sterkt i vårt demokratiske samfunn er det likevel frykt for at ytringsfriheten kan drepe ytringsønsket. Vårt demokratiske samfunn er avhengig av engasjerte politikere for å representere og forvalte befolkningens interesser.

Vi har brukt innsamlet litteratur for å undersøke våre tre perspektiver. Dette for å undersøke om det foreligger mekanismer i perspektivene som kan forklare den rapporterte økningen av trusler og hets. Gjennom gap-perspektivet ble det påvist at de uformelle normene har endret seg med samfunnsutviklingen, mens de formelle normene er uendret. Med samfunnsutviklingen er terskelen senket for hva som anses som akseptabelt å ytre. Dette har bidratt til at gapet mellom de uformelle- og formelle normene har økt.

Gjennom demografiperspektivet ble det funnet støtte som tilsa at demografiske forhold som kjønn, alder, personlighet, erfaring og utdanning påvirket forholdet til trusler og hets. På mottakersiden er det rapportert at yngre og kvinner føler større emosjonell belastning ved å bli utsatt for trusler og hets. Dette kan ha sammenheng med manglende erfaring og robusthet. Derimot avdekket vi ikke funn som kunne forklare om demografiske endringer ved avsender medførte økt tilbøyelighet til å fremsette trusler og hets.

Til slutt undersøkte vi hvilke effekter som oppstod gjennom sosiale medier-perspektivet, og hvordan sosiale medier la til rette som en ytringsplattform. I tillegg undersøkte vi hvordan de samme plattformene kunne bidra til å påvirke meningsdannelse. Våre funn viser at sosiale medier legger til rette for politisk deltakelse, men samtidig utfordrer ytringsfriheten gjennom anonym publisering og mangel på konsekvenser for avsender. Det er også flere kjente

effekter, som ekkokammer og polarisering, som blir forsterket gjennom bruk av sosiale medier som ytringsplattform, i tillegg til at enkelte utnytter disse effektene gjennom trolling.

Gjennom vår diskusjon fremkom det at alle perspektivene hadde mekanismer som kunne påvirker den rapporterte økningen alene, men at enkelte mekanismer i samspill med hverandre kunne forsterke påvirkningen ytterligere. Det er sannsynlig at mekanismene i sosiale medier har sterkeste påvirkning på den rapporterte økningen av trusler og hets, ved at de både tilrettelegger for mottaker og avsender som en ytringsplattform, men også gjennom å påvirke meningsdannelse. Ifølge våre funn er det ikke sammenheng mellom mekanismene i gap-perspektivet og demografiperspektivet, og de vil derfor ikke den rapporterte økningen i samspill.

Som nevnt innledningsvis er det nødvendig å tolke den rapporterte økningen av trusler og hets ut fra to forhold; at det faktisk er økt omfang av trusler og hets, eller at det er forhold som har medført økt rapportering uavhengig av omfanget. Vi har ikke påvist at den rapporterte økningen skyldes en reell økning av trusler og hets, da det ikke foreligger kartlegging knyttet til avgjørelser hos politiet og i rettspraksis for øvrig. Vi har derimot avdekket endringer i tre perspektiver som kan forklare økningen i antall rapporterte tilfeller av trusler og hets.

Trusler og hets kan ha alvorlige følger for politikere som enkeltpersoner, men også som gruppe. Dette kan påvirke deres følelse av trygghet og livskvalitet. Trusler og hets er og vil være en del av hverdagen til politikerne. Det er samfunnets oppgave å legge til rette for at politikere er villige til å stille til valg på vegne av oss. Konsekvensen av fraværende politikere vil ikke bare være en trussel mot politikere som yrkesgruppe, men også en trussel mot ytringsfriheten og demokratiet vårt. Dersom omfanget av trusler og hets øker, kan dette på sikt svekke rekruttering til politikken. Det er derfor spesielt viktig å verne om politikerne våre slik at de kan opprettholde våre verdier og treffe politiske beslutninger etter flertallets interesser.

Ingen tvil om at det er et demokratisk problem. At en sliter med rekruttering inn i politikken på grunn av at ordskiftet har blitt så hardt. Det er ikke redaktørstyrte meninger på Facebook som gjør at det blir veldig ufiltrert og krevende for mange å stå i. Særlig unge kvier seg for å ta verv hvor de blir eksponert. Det er bekymringsfullt. Det er viktig å gjøre noe med dette.

(Ipsos, 2023, s. 55)

Bibliografi

- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives - Volume 31, Number 2*, pp. 211-236. Retrieved from <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.31.2.211>
- Alvsing, F. (2015, mai 28). VG. Retrieved from Hellbillies dropper «Neger på Ål stasjon»: <https://www.vg.no/rampelys/musikk/i/KwA9G/hellbillies-dropper-neger-paa-aal-stasjon>
- Amankwah, S. (2021). *Ytringsfrihetens dilemmaer*. Minotenk. Retrieved from <https://minotenk.no/wp-content/uploads/2022/02/Ytringsfrihet-innhold-lett.pdf>
- Amnesty International. (2018). *Personlig, truende og seksualisert hets*. Retrieved from <https://amnesty.no/personlig-truende-og-seksualisert-hets>
- Arguedas, A., Robertson, C. T., Fletcher, R., & Nielsen, R. K. (2022). *Echo chambers, Filter Bubbles and Polarisation*. Oxford: Reutersinstitute of politics. Retrieved from https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-01/Echo_Chambers_Filter_Bubbles_and_Polarisation_A_Literature_Review.pdf
- Aune, B. (1987). Conceptual Relativism. *Philosophical Perspectives*, 269-288.
- Aveyard, H., Payne, S., & Preston, N. (2021). *A post-graduate's guide to doing a literature review in health and social care*. Open University Press.
- Barberá, P. (2020). *Social Media, Echo Chambers, and Political Polarization*. Cambridge University Press. Retrieved from https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/333A5B4DE1B67EFF7876261118CCFE19/9781108835558c3_34-55.pdf/social-media-echo-chambers-and-political-polarization.pdf
- Bethlehem, J. (2010). Selection Bias In Web Surveys. *International Statistical Review*, pp. 161-188.
- Bjerkholdt, B. O. (2023, august 18). *Trusler og hets mot politikere – PST-sjef ønsker at flere anmelder*. Retrieved from NRK: https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/trusler-og-hets-mot-lokalpolitikere-_pst-sjef-onsker-at-flere-gar-til-politiet-1.16518738
- Bjørge, T., Jupskås, A. R., Thomassen, G., & Strype, J. (2022, December). Patterns and Consequences of Threats Towards Politicians. *Perspectives on Terrorism Vol. 16, No. 6, Special Issue on Anti Government Extremism*, pp. pp. 100-119. Retrieved from <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/3060129/Patterns%2band%2bConsequences%2bof%2bThreats%2bTowards%2bPoliticians.pdf?sequence=1>

- Bjørge, T., Thomassen, G., & Strype, J. (2021). *Trakassering og trusler mot politikere: En spørreundersøkelse blant medlemmer av Stortinget, regjeringen og sentralstyrene i partiene og ungdomspartiene*. Oslo: Politihøgskolen. Retrieved from <https://www.pst.no/globalassets/2022/rapporter/trakassering-og-trusler-mot-politikere-2021.pdf>
- Blix, B., Stalsberg, H., & Moholt, J.-M. (2021). Demografisk utvikling og potensialet for uformell omsorg i Norge. *Tidsskrift for omsorgsforskning*, pp. 1-14. Retrieved from <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/issn.2387-5984-2021-01-03>
- Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford: Oxford university press.
- Bølstad, A. H. (2024, Mai 5.). *Alder*. Retrieved from Stortinget: <https://data.stortinget.no/statistikk/representanter/alder/?tab=Graf>
- Bølstad, A. H. (2024, mai 5.). *Kjønn*. Retrieved from Stortinget: <https://data.stortinget.no/statistikk/representanter/kjonn/?tab=Graf>
- Dalen, H. (2024, mars 4). *Økende kjønnsforskjeller i høyere utdanning*. Retrieved from Statistisksentralbyrå: <https://www.ssb.no/befolkning/likestilling/statistikk/indikatorer-for-kjonnslikestilling-i-kommunene/artikler/okende-kjonnsforskjeller-i-hoyere-utdanning>
- Dubois, E., & Blank, G. (2018). The echo chamber is overstated: the moderating effect of political interest and diverse media. *Information, Communication & Society*, 729–745. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1369118X.2018.1428656>
- Dunning, D. (2011). The Dunning-Kruger Effect: On being Ignorant of One's Own Ignorance. *Advances in Experimental Social Psychology*. doi:<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-385522-0.00005-6>
- Fichman, P., & Akter, A. (2023, august). *Trolling asymmetry toward Republicans and Democrats and the shift from foreign to domestic trolling*. Retrieved from Telematics and Informatics: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S073658532300062X?via%3Dihub>
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges Grunnlov (LOV-1814-05-17)*. Retrieved from Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven>
- Hagen, A., & Drange, I. (2015). *Ytringsskader, sårbarhet og sosial "skamming": Journalisters erfaringer med hatytringer i norsk offentlighet*. Arbeidsforskningsinstituttet, Høgskolen i Oslo og Akershus. Retrieved from <https://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1178/1169>

- Hansen, S. (2021). *Lokaldemokratiet i Norge*. Retrieved from ks.no:
<https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/ks-ung/faglig-fordypning/samfunnsfag/lokaldemokrati-tekst-moppgaver/>
- Hao, K. (2021, september 16). *Troll farms reached 140 million Americans a month on Facebook before 2020 election*. Retrieved from MIT Technology Review:
<https://www.technologyreview.com/2021/09/16/1035851/facebook-troll-farms-report-us-2020-election/>
- Haugseth, J., & Tjora, A. (2023). *Norm*. Retrieved from www.snl.no/norm
- Heldahl, H. (2023, mai 5). *Strømraseri i ny måling: – Det går ad undas*. Retrieved from Nettavisen: <https://www.nettavisen.no/okonomi/stromraseri-i-ny-maling-det-gar-ad-undas/s/5-95-1373595>
- Hjelmeland, S. (2020). *Sosiale medier og agendasetting*. Universitetet i Agder. Retrieved from <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2726792/ME-502%20Silje%20Hjelmeland.pdf?sequence=1>
- Holte, P. O. (2022). *Utvikling av personlighet*. Trondheim: NTNU. Retrieved from <https://hdl.handle.net/11250/3039595>
- Horn, K.-S. (2022, september 12). *NRK*. Retrieved from Det føles som et nederlag. At jeg skal la trollene vinne: https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/bech-tar-ikke-gjenvalg-som-fylkesordforer-_netthets-en-viktig-arsak-1.16100490
- Ipsos. (2019). *Hat og trusler mot folkevalgte*. Oslo: KS for FoU. Retrieved from <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/forskning-og-utvikling/nyhetssaker/Hat-og-trusler-mot-folkevalgte.pdf>
- Ipsos. (2020). *Gjeldende rettspraksis for hatefulle ytringer og trusler mot lokale folkevalgte*. Oslo: KS for FoU. Retrieved from <https://www.ks.no/contentassets/ee4096ec68704dbdb86e6d9fd3448a7f/delrapport-gjeldende-rettspraksis-for-hatefulle-ytringer.pdf>
- Ipsos. (2020). *Hatefulle ytringer og trusler mot lokale folkevalgte. Rapport for Kommunesektorens organisasjon (KS)*. Oslo: Ipsos. Retrieved from <https://www.ks.no/contentassets/87ce0e5d6454422dadfdd51b860f8a3c/Hatefulle-ytringer-og-trusler-mot-lokale-folkevalgte.pdf>
- Ipsos. (2023). *Hatytringer, trusler og desinformasjon mot folkevalgte. Rapport for Kommunesektorens organisasjon (KS)*. Oslo: KS. Retrieved from <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/forskning-og-utvikling/fou-rapporter/Hatytringer-trusler-og-desinformasjon-mot-folkevalgte.pdf>

- Jupskås, A. R. (2021). *Norske lokalpolitikeres erfaringer med trusler, hatytringer og plagsomme henvendelser: Noen resultater fra en spørreundersøkelse i november 2020*. Oslo: Senter for forskning på ekstremisme, Universitetet i Oslo. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/6b4f2bb743fe4314b41fcb2418481f4d/c-rex-research-report-2-2021.pdf>
- Justis og Beredskapsdepartementet. (2022, desember 2). *Prop. 31 L (2022–2023)*. Retrieved from Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-31-l-20222023/id2949174/>
- Karlsen, R., & Steen-Johnsen, K. (2023). Polarisering og opinionsdynamikker i den. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, pp. 282–291. Retrieved from <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/tfs.64.3.8>
- King, B. (2017, august 20). *Graph Paper Diaries*. Retrieved from The Real Dunning-Kruger Graph: <https://graphpaperdiaries.com/2017/08/20/the-real-dunning-kruger-graph/>
- Kjørstad, E. (2018). *Aldersforskere om personlighet: Man blir tryggere, mer omtenksum, mer tolerant, og mindre oppfarende og hissig med alderen*. Retrieved from Forskning.no: <https://www.forskning.no/aldring-psykologi/aldersforskere-om-personlighet---man-blir-tryggere-mer-omtenksom-mer-tolerant-og-mindre-oppfarende-og-hissig-med-alderen/1240900>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024). *Juridiske rammer*. Retrieved from Veileder om forebygging og håndtering av hatefulle ytringer, hets og trusler mot politikere og kandidater: <https://www.hatogtrusler.no/bakgrunn-og-kunnskap/juridiske-rammer/>
- Krane, M. (2024). *Folkestyret*. Retrieved from Stortinget.no: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Storting-og-regjering/Folkestyret/>
- Krane, M. M. (2022, mars 4.). *Kvinner i politikken*. Retrieved from Stortinget.no: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/stortinget-undervisning/ungdomstrinnet/demokrati---ung/kvinner-i-politikken/>
- Kronheim, E. H. (2023). *Undersøkende journalistikk i sosiale medier*. Bergen: Universitetet i Bergen. Retrieved from <https://hdl.handle.net/11250/3073014>
- Kuran, P. (2021, 07 05). *Demokrati og sosiale medier*. Retrieved from Dagsavisen: <https://www.dagsavisen.no/demokraten/nyheter/2019/07/05/demokrati-og-sosiale-medier/>
- Likestillings- og diskrimineringsombudet. (2018). *Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett*. Oslo: Likestillings- og diskrimineringsombudet. Retrieved from https://www.ldo.no/globalassets/_ldo_2019/arkiv/publikasjonsarkiv/fb-og-hatytring/ldo-fb_rapporten_2018.pdf

- Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., & Kalliokoski, A.-M. (2001). *SLAGEN DAM. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige*. Umeå: Fritzes Offentliga Publikationer. Retrieved from <https://www.brottsoffermyndigheten.se/media/seyalp3a/slagen-dam.pdf>
- Mangset, M., Midtbøen, A. H., & Thorbjørnsrud (red.), K. (2022). *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- McDonald, M., Navarrete, C., & Van Vugt, M. (2012). Evolution and the psychology of intergroup conflict: the male warrior hypothesis. *The Royal Society Publishing*. doi:<https://doi.org/10.1098/rstb.2011.0301>
- Medietilsynet. (2022). *Man må ha tykk hud eller unngå å være på nettet?* Medietilsynet. Retrieved from <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/kritisk-medieforstaelse/2022-rapport-hatefulle-ytringer.pdf>
- Midtbøen, A. H., & Steen-Johnsen, K. (2016). Ytringsfrihet. *Sosiologi i dag, Vol 45*. Retrieved from <https://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1174>
- Nadim, M., Thorbjørnsrud, K., & Fladmoe, A. (2021). *Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet*. Oslo: Insitutt for samfunnsforskning. Retrieved from <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2724997/Gr%25C3%25A5soner%2b%2bgrenseoverskridelser%2b%25C3%25A5%2bnettet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- NOU. (2022). *En åpen og opplyst offentlig samtale - Ytringsfrihetskommisjonens utredning*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/753af2a75c21435795cd21bc86faeb2d/no/pdfs/nou202220220009000dddpdfs.pdf>
- NTB. (2023, Februar 19). *NRK*. Retrieved from Krenkende ord fjernes fra Roald Dahls barne bøker: <https://www.nrk.no/nyheter/krenkende-ord-fjernes-fra-roald-dahls-barneboker-1.16303783>
- Oppen, M., Mørk, B., & Haus, E. (2020). *Kvantitative og kvalitative metoder i merkantile fag. En introduksjon*. (1 ed.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Ortiz-Ospina, E. (2019, September 9). *Are Facebook and other social media platforms bad for our well-being?* Retrieved from Our World in Data: <https://ourworldindata.org/social-media-wellbeing?ref=socialmediawatchblog.de>
- Ostad, T. (2022). *Kan troll temmes? Politisk debatt i sosiale medier*. Grimstad: Universitet i Agder. Retrieved from <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/3019821/no.uia%3ainspera%3a110014674%3a70307235.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Persson, M. (2023). *Hvordan skrive en litteraturgjennomgang? En praktisk guide*. Oslo: Universitetsforlaget.
- PST. (2023). *Nasjonal Trusselvurdering*. OSLO: PST. Retrieved from <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/ntv-2023/>
- Riksadvokaten. (2019). *Sentralisert etterforskningsansvar for lovbrudd rettet mot sentralstyremedlemmer i de politiske ungdomspartiene*. Retrieved from <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2019/05/Riksadvokatens-brev-av-29.05.19-trusler-mot-politikere.pdf>
- Riksadvokaten. (2021). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandling i 2021*. Oslo: Riksadvokaten. Retrieved from <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2021/02/Rundskriv-1-2021-M%C3%A5l-og-pri.pdf>
- Skau, J. A. (2022). *Splitt og hersk med sosiale medier*. Universitetet i Agder. Retrieved from <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/3019825/no.uia%3ainspera%3a110014674%3a67946296.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Slinning, G. S. (2021). *Ytringsfrihetens og dens grenser*. Oslo: Univseritetet i Oslo. Retrieved from https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/88323/SDID4009_Slinning.pdf
- Statistisk sentralbyrå. (2024). *Befolkningen - hvor mange bor det i Norge?* Retrieved from <https://www.ssb.no/befolkning/faktaside/befolkningen>
- Statistisk sentralbyrå. (2024, april 5). *Studenter i universitets- og høyskoleutdanning*. Retrieved from <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/statistikk/studenter-i-universitets-og-hogskoleutdanning>
- Statistisk sentralbyrå. (2022, juli 5). *Innvandring vil sørge for befolkningsvekst fra 2050*. Retrieved from <https://www.ssb.no/befolkning/befolkningsframskrivinger/statistikk/nasjonale-befolkningsframskrivinger/artikler/innvandring-vil-sorge-for-befolkningsvekst-fra-2050>
- Statistisk sentralbyrå. (2023, mars 8). Retrieved from *Hvor likestilt er vi?:* <https://www.ssb.no/befolkning/likestilling/artikler/hvor-liestilt-er-vi>
- Statistisk sentralbyrå. (2023). *Gjennomsnittsalder i Norge*. Retrieved from <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/artikler/gjennomsnittsalder-i-norge>
- Statistisk sentralbyrå. (2023, mars 1.). *Ni av ti nordmenn bruker sosiale medier*. Retrieved from <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/statistikk/bruk-av-ikt-i-husholdningene/artikler/ni-av-ti-nordmenn-bruker-sosiale-medier>

- Statistisk sentralbyrå. (2024). *Befolkning og offentlig økonomi*. Retrieved from <https://www.ssb.no/forskning/befolkning-og-offentlig-okonomi>
- Stortinget. (2024). *Representantstatistikk*. Retrieved from Stortinget.no: <https://data.stortinget.no/WebForms/Templates/Pages/RepresentativeDistributionBuilderPage.aspx>
- Sønstebø, A. (2020). *Vi blir stadig eldre*. Retrieved from Statistisk sentralbyrå (ssb.no): <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/vi-blir-stadig-eldre>
- Walther-Zhang, Y. (2023, september 22.). *Halvparten har observert netthets*. Retrieved from Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/statistikk/bruk-av-ikt-i-husholdningene/artikler/halvparten-har-observert-netthets>
- Wollebæk, D., Enjolras, B., Steen-Johnsen, K., & Ødegård, G. (2011). *Hva gjør terroren med oss som sivilsamfunn*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Retrieved from https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/samfunn_og_frivillighet/rapporter/rapport_hva-gjor-terroren-med-oss-som-sivilsamfunn_n_2011_2_web.pdf
- Aalen, I. (2015). *Sosiale Medier*. Bergen: Fagbokforlaget. doi:<https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2015-04-0>

Vedlegg 1: Tabell over artikler fra litteratursøk

Denne tabellen gir en oppsummering av de 18 artiklene vi benyttet i vår litteraturstudie. De manuelle søkene er ikke inkludert i denne oversikten.

#	Forfatter og tittel	Begrunnelse for inklusjon i litteraturstudien
1	<p>Amnesty International (2018)</p> <p>«Personlig, truende og seksualisert hets»</p>	<p>Hensikt: Amnesty International i Norge har gjennomført undersøkelser om netthets mot kvinner. Undersøkelsen setter søkelys på kvinnelige politikere, både riks- og lokalpolitikere fra alle de politiske partiene.</p> <p>Sammendrag: I den digitale tidsalderen har ytringsfrihet og informasjonsfrihet fått nye utfordringer. Sosiale medier gir flere mennesker muligheten til å ytre seg, men samtidig fører de også til spørsmål om netthets og en krevende ytringskultur. Kvinnelige politikere er spesielt utsatt for hets på nett, og tre av fire av dem har opplevd dette. Til sammenligning er det færre kvinner i lokalpolitikken som utsettes for netthets, og blant dem er det også færre som melder om alvorlige tilfeller av netthets.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
2	<p>Amankwah (2021)</p> <p>«Ytringsfrihetens dilemmaer»</p>	<p>Hensikt: En bok som tar for seg betydningen av den digitale tidsalderen opp imot ytringsfriheten.</p> <p>Sammendrag: Denne boken tar opp grenselandet og paradoksene rundt en av våre viktigste rettigheter; ytringsfriheten. Den studerer mulige sammenhenger mellom ord og handlinger, ser på hvordan en juridisk og sosial tolkning av ytringsfrihet henger sammen. Den ser også på hvordan ytringsfriheten best kan være et demokratisk verktøy. Den forsøker å forstå og bygge argumenter i ytringsfrihetsdebatten.</p> <p>Kvalitet: Middels</p>
3	<p>Arguedas, Robertson, Fletcher & Nielsen (2022)</p> <p>«Echo Chambers, Filter Bubbles, and Polarisation: A Literature Review»</p>	<p>Hensikt: Dette er en litteraturgjennomgang som undersøker samfunnsvitenskapelig arbeid som tar for seg effekten av ekkokammer på nettet.</p> <p>Sammendrag: Ekkokammer, filterbobler, og forholdet mellom nyheter og mediebruk og ulike former for polarisering må forstås i sammenheng med stadig mer digitale, mobile og plattformdominerte mediemiljøer. Folk flest tilbringer begrenset tid med nyheter og mange internettbrukere oppsøker ikke nettheter</p>

		<p>aktivt. Resultatet tyder på at ekkokamre er mye mindre utbredt enn det som vanligvis antas.</p> <p>Kvalitet: Middles</p>
4	<p>Barberá (2020)</p> <p>«Social Media, Echo Chambers, and Political Polarization»</p>	<p>Hensikt: Denne boken er en redegjørelse for hva vi vet og ikke vet om virkningen av digital teknologi på demokratiet.</p> <p>Sammendrag: Denne boken belyser den empiriske samfunnsvitenskapelige forskningen som hittil er gjort for å plukke fra hverandre effektene sosiale medier har hatt på representative demokratier. Det er en samling essays av akademiske samfunnsforskere som forsker på skjæringspunktet mellom sosiale medier og demokrati fra en rekke vinkler.</p> <p>Kvalitet: Middels</p>
5	<p>Bjørgo, Jupskås, Thomassen & Strype (2022)</p> <p>«Patterns and Consequences of Threats Towards Politicians»</p>	<p>Hensikt: Denne artikkelen studerer i hvilken grad demokratiet langsomt undergraves gjennom hverdagslige former for trakassering og trusler mot politikere.</p> <p>Sammendrag: Funnene viser at folkevalgte politikere er i stor grad utsatt for hatefull trakassering, verbale trusler, og da spesielt gjennom sosiale medier. Noen politikere har også opplevd faktiske voldelige angrep. Slik eksponering har stor innvirkning på både det private og det politiske livet til politikere, spesielt kvinnelige politikere. Trusler om vold and andre former for hatefull trakassering mot folkevalgte politikere representerer derfor en stor utfordring for demokratiske prosesser og institusjoner.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
6	<p>Bjørgo, Thomassen, & Strype (2021)</p> <p>«Trakassering og trusler mot politikere: En spørreundersøkelse blant medlemmer av Stortinget, regjeringen og sentralstyrene i partiene og ungdomspartiene»</p>	<p>Hensikt: Denne studien er den tredje i rekken av kartleggingsstudier av trusler og trusselhendelser mot politikere gjennomført av PST og PHS.</p> <p>Sammendrag: De ulike kartleggingene gir interessante muligheter for sammenliknende analyser langs flere dimensjoner, både når det gjelder utvikling over tid (med data fra 2013, 2017 og 2021 med statsråder og stortingsrepresentanter), og på tvers av ulike partier, og på tvers av ulike kategorier rikspolitikere og lokalpolitikere. Et viktig formål med studien har vært å sammenligne funn med tidligere undersøkelser.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>

7	<p>Dubois & Blank (2018)</p> <p>«The echo chamber is overstated: the moderating effect of political interest and diverse media»</p>	<p>Hensikt: Dette er en studie som undersøker forholdet mellom politisk interesse og mediemangfold og det å være fanget i et ekkokammer.</p> <p>Sammendrag: Denne artikkelen diskuterer frykten for at enkeltpersoner vil velge medier og innhold som forsterker deres eksisterende holdninger og føre til segregering basert på interesse. Dette kan føre til ekkokammer blant de som er politisk interesserte og kan bidra til et økende gap mellom de som ikke er det.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
8	<p>Hagen & Drange (2015)</p> <p>«Ytringsskader, sårbarhet og sosial "skamming": Journalisters erfaringer med hatytringer i norsk offentlighet»</p>	<p>Hensikt: Denne artikkelen undersøker sammenhengen mellom hatytringer i det offentlige rom og opplevd sårbarhet for mottagerne av slike ytringer</p> <p>Sammendrag: Denne artikkelen tar for seg omfanget av sjikane, trusler og trakassering mot organiserte journalister og redaktører i Norge for å undersøke på hvilke måter de blir utsatt for slike hatytringer i etterkant av publisering og hvilke emosjonelle belastninger som oppstår. Deretter ser artikkelen nærmere på hetsens uttrykk og alvorlighetsgrad, og undersøker om det er forskjeller i opplevelsene til kvinner og menn, før den ser på hvordan opplevd hets og emosjonell belastning som følge av hets, påvirker den journalistiske produksjonen.</p> <p>Kvalitet: Middels</p>
9	<p>Hjelmeland (2020)</p> <p>«Sosiale medier og agendasetting»</p>	<p>Hensikt: Dette er en masteroppgave om av hvordan sosiale medier påvirker agendasetting i politiske beslutningsprosesser.</p> <p>Sammendrag: Denne master oppgaven undersøker hvordan sosiale medier påvirker agendasetting i politiske beslutningsprosesser. Hovedfunnene viser at sosiale medier åpner for at nye og flere aktører får et utvidet handlingsrom til å påvirke agendasetting i politiske beslutningsprosesser. Det får konsekvenser for hvordan politiske saker fremstilles og debatteres både på sosiale medier og tradisjonelle medier. I tillegg viser funnene at aktører både innenfor og utenfor beslutningsarenaen betrakter sosiale medier som en viktig og innflytelsesrik arena for agendasetting og politisk debatt. Samtidig er det tydelig at sosiale medier også har vært en arena for et polarisert ordskifte, der debatten ofte har vært preget av usaklighet, netthets og sjikane.</p>

		Kvalitet: Middels
10	<p>Jupskås (2021)</p> <p>«Norske lokalpolitikeres erfaringer med trusler, hatytringer og plagsomme henvendelser: Noen resultater fra en spørreundersøkelse i november 2020»</p>	<p>Hensikt: Denne artikkelen presenterer noen få funn fra en spørreundersøkelse om trusler, hatefulle ytringer og andre plagsomme henvendelser blant norske lokalpolitikere. Spørreundersøkelsen er del av en større undersøkelse om lokalpolitikeres arbeidsvilkår. Undersøkelsen gjennomføres av Telemarksforskning og Senter for ekstremismeforskning (C-REX) på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.</p> <p>Sammendrag: Artikkelen inneholder informasjon om omfang av trusler, hatefulle ytringer og trakassering mot lokalpolitikere. Den belyser hvilke saker som fører til mest negativ oppmerksomhet og hvilke konsekvenser den negative oppmerksomheten har for de som utsettes for den. Artikkelen inneholder også informasjon om lokalpolitikernes vurdering av den oppfølgingen de har fått fra partiorganisasjonene, kommunene og politiet. Artikkelen presenterer også tall som viser variasjonen knyttet til kjønn, alder, partier, fylker og posisjoner blant de som har opplevd mer enn ti ubehagelige hendelser.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
11	<p>Karlsen & Steen-Johnsen (2016)</p> <p>«Ytringsfrihetens grenser - Sosiale normer og politisk toleranse»</p>	<p>Hensikt: Denne rapporten handler om ytringsfrihetens grenser i Norge.</p> <p>Sammendrag: Diskusjoner om ytringsfrihet dreier seg ofte om hvorvidt de grensene som fastsettes av gjeldende lov er tilstrekkelige, og om hvilke sosiale og etiske grenser som kan eller bør trekkes innenfor de juridiske rammene. Spørsmålet om hvor de sosiale og juridiske grensene for ytringsfriheten går, blir aktualisert i spenningsforholdet mellom retten til å uttrykke seg fritt på den ene siden og retten til beskyttelse mot hatytringer og forfølgelse på grunnlag av etnisitet, religion eller andre faktorer på den andre siden. Dette spenningsforholdet er særlig temaet for denne rapporten.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
12	<p>Kronheim (2023)</p> <p>«Undersøkende journalistikk i sosiale medier; Hensyn og ansvar for barn»</p>	<p>Hensikt: Denne kvalitative masteroppgaven har som formål å undersøke i hvilken grad redaktørstyrte medier, i tråd med Vær Varsom-plakaten, tar hensyn til hvordan mindreårige kan påvirkes ved publisering av undersøkende journalistikk på sosiale medier, samt hvilket ansvar de bør ta.</p>

		<p>Sammendrag: Gjennom de semistrukturerte intervjuene kommer det frem ulike meninger om hvilket hensyn redaktørstyrte medier tar, og hvilket ansvar de bør ta når det gjelder barn. Sentralt står uenigheten om hva som utgjør skadelig informasjon for barn og hvor ansvaret ligger for barns medieeksponering. Aldri før har tidligere generasjoner hatt så stor tilgang til informasjon om verden, og mediedekningen kan oppleves som tettere og mer intens enn noensinne. Det kan virke som om kunnskapen om og bevisstheten rundt konsekvensene av slik medieeksponering, som kan etterlate sterke inntrykk, er mangelfull.</p> <p>Kvalitet: Middels</p>
13	<p>Likestillings- og diskrimineringsombudet (2018)</p> <p>«Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett»</p>	<p>Hensikt: Denne rapporten har som formål å vise hvordan debatter på de store mediers Facebook sider ser ut (i Norge i 2017), og slik bidra til økt kunnskap om omfanget, karakteren og skadevirkninger av hatefulle ytringer i norske nettdebatter</p> <p>Sammendrag: Over halvparten av respondentene i brukerundersøkelsen sier at de avstår fra å debattere på Facebook på grunn av den harde tonen i debattene. Det er fleste er kvinner og yngre mennesker som velger å holde seg borte i fra debattene på grunn av den negative og harde tonen. Nesten en tredjedel av respondentene sier at de har blitt utsatt for hatefulle ytringer i debattene.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
14	<p>Lundgren, Heimer, Westerstrand, & Kalliokoski (2001)</p> <p>«SLAGEN DAM. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige»</p>	<p>Hensikt: En undersøkelse av menns vold mot kvinner i Sverige.</p> <p>Sammendrag: Dette er en nasjonal studie som gjennomføres i Sverige for å studere omfanget av menns vold mot kvinner. Resultatene som presenteres gir økt kunnskap om omfanget av vold, om kvinners voldserfaringer og sammenhengen mellom ulike typer vold og om konsekvensene av volden. Takkene illustrer at vold mot kvinner er langt ifra et marginalt problem. Nesten annenhver kvinne har vært utsatt for vold på et eller annet tidspunkt etter 15-årsdagen.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
15	<p>Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud (red.) (2022)</p>	<p>Hensikt: Dette er en bok om stauts for ytringsfrihet i Norge.</p>

	«Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for kunnskap»	<p>Sammendrag: Debattene om ytringsfrihet i en digitalisert offentlighet er preget av sterke meninger som ofte står steilt imot hverandre. Sosiale medier har gjort det mulig for flere å ytre seg, men har også ført til spørsmål om netthets, en krevende ytringskultur og utfordringer med å skille ut falsk informasjon. Studien bekrefter tidligere funn om at ulike deler av befolkningen setter grensene for akseptable ytringer på ulike steder, avhengig av ytringens form, innhold og målgruppe. Dette avhenger også av faktorer som kjønn, alder, utdanning og politisk ståsted. Aktive nettdebattanter skiller seg fra den øvrige befolkningen, både når det gjelder deltakelse og politiske verdier.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
16	<p>Nadim, Thorbjørnsrud & Fladmoe (2021)</p> <p>«Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet»</p>	<p>Hensikt: En studie av deltagere i opphetede og aggressive Nettdebatter.</p> <p>Sammendrag: Formålet med denne rapporten har vært å øke forståelsen av deltakere i opphetede og aggressive debatter på nettet, samt hva som bidrar til å skape slike debatter. Rapporten har satt søkelys på åpne debatter i gråsonen, der et spekter av ytringer finnes – fra grenseoverskridende og normbrytende uttalelser til mer tvetydige ytringer. Disse beveger seg i grenselandet mellom å være aggressive og fiendtlige, og kan dermed være ødeleggende for selve debatten.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
17	<p>NOU (2022)</p> <p>«En åpen og opplyst offentlig samtale Ytringsfrihetskommisjonens utredning»</p>	<p>Hensikt: I denne utredningen peker Ytringsfrihetskommisjonen på hvordan vi kan videreutvikle og styrke en åpen og opplyst offentlig dialog.</p> <p>Sammendrag: Denne utredningen ser på de sosiale, teknologiske, juridiske og økonomiske rammene for ytringsfrihet i dagens samfunn. De siste 20 årene har vi opplevd en demokratisering av ytringsmulighetene det er vanskelig å fatte rekkevidden av. Tilgangen på informasjon og mulighetene for deltakelse er revolusjonert. Samtidig har det teknologiske skiftet skapt nye problemer. Overvåkning, spredning av feilinformasjon og ordvekslinger hinsides alminnelig høflighet setter ytringsfriheten på prøve.</p> <p>Kvalitet: Høy</p>
18	Ostad (2022)	<p>Hensikt: Dette er en masteroppgave som tar for seg hvordan forebygge hatefulle ytringer i sosiale medier</p>

	<p>«Kan troll temmes? Politisk debatt i sosiale medier»</p>	<p>uten at det medfører en utilbørlig inngripen i ytringsfriheten.</p> <p>Sammendrag: Studiens formål er å undersøke hvordan man kan forebygge hatefulle ytringer uten å begrense ytringsfriheten for mye. Analysen avdekker viktige funn knyttet til sosiale medier og politisk debatt. Selv om sosiale medier gjør det enklere for alle å delta i debatter, oppleves debattklimaet ofte som tøft, og mange vegrer seg for å delta. Dette gjelder spesielt ungdom og kvinner. Facebooks forretningsmodell og algoritmer bidrar til en mer polarisert debatt, og brukerne har begrenset kontroll over balansert informasjon. De fleste nordmenn ønsker ikke å yte noe som kan være krenkende, men samfunnet tar likevel ikke nok oppgjør med netthets. Ytringsfriheten står sterkt i Norge, men det kan se ut til at holdningene gradvis endres i retning av å ønske mer politiinvolvering og strengere sanksjoner mot hatefulle ytringer.</p> <p>Kvalitet: Middels</p>
--	---	---

Vedlegg 2: Søkehistorikk

Søkelogg fra Google Scholar, søkedato: 07.03.2024.

#	Søkelogg	Resultat
1	politiker* OR folkevalgt* AND trussel OR trusler	33
2	ytringsfrihet AND utvikling	58
4	trusler AND sosiale medier	53
5	politikere* AND sosiale medier	103
6	mental helse AND samfunnsutvikling	9
7	Ytringsfrihet AND grenser	22
8	politiker* OR folkevalgt* AND ytringsfrihet	8
9	politiker* OR folkevalgt* AND trusler	40
10	trusler mot politikere* AND "ytringsfrihet" AND utvikling	10
11	politiker* OR folkevalgt* AND trusler AND sosiale medier	12
12	aldersutvikling AND opplevelse av trusler	33
13	ynge generasjon AND eldre generasjon AND opplevelse av trusler	10
14	generasjonsforskjeller AND trusler på nett AND politikere	124
15	holdninger AND "trusler på nett" AND generasjoner AND ulik tilnærming	6
16	opplevd sårbarhet OG trusler på nett	19
17	utvikling i hvordan nordmenn opplever hets på nett	2

Søkelogg fra Oria, søkedato: 07.03.2024.

#	Søkelogg	Resultat
1	ytringsfrihet AND utvikling	41
2	mental helse AND samfunnsutvikling	2
3	Ytringsfrihet AND grenser NOT religion	48
4	politiker AND ytringsfrihet AND trusler	1
5	politikere AND ytringsfrihet AND utvikling	4
6	politiker* AND trusler AND sosiale medier	9
7	age development AND experience of threats	3
8	alder utvikling AND opplevelse av trusler	4

Søkelogg fra Web of Science, søkedato: 07.03.2024.

#	Søkelogg	Resultat
1	kw politicians* AND threats	4
2	politicians* AND threats	434
3	politicians* AND threats AND social media	11
4	politician* AND social media AND hate speech	27

Søkelogg fra Scopus, søkedato: 07.03.2024. (kw = keywords)

#	Søkelogg	Resultat
1	kw politicians* AND threats	7
2	kw #1 AND social AND media	1
3	kw politician* AND social media AND hate speech	1

Søkelogg fra Idunn, søkedato: 07.03.2024.

#	Søkelogg	Resultat
1	Unge voksne AND eldre AND holdninger AND nett	4
2	#1 AND trusler	2